

ХАЛҚИМИЗНИНГ РОЗИЛИГИ — БАРЧА ЮТУҚ ВА МАРРАЛАРИМИЗНИНГ АСОСИЙ МАНБАДИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев жойларда амалга оширилаётган бунёдкорлик ишлари, олиб борилаётган ислохотлар жараёни, йирик лойиҳалар билан танишиш ва халқ билан мулоқот қилиш мақсадида 28 март куни Навоий вилоятида бўлди.

Мустақиллик йилларида Биринчи Президентимиз раҳнамолигида Навоий вилоятида улкан бунёдкорлик ишлари амалга оширилди. Навоий вилояти ҳақида гап кетганда, аввало, унинг меҳнаткаш халқи, ер ости ва ер усти бойликлари, улкан иқтисодий салоҳияти кўз олдимизда намоён бўлади. Мамлакатимизнинг йирик sanoat худуди ҳисобланган ушбу вилоятда кончилик, металлургия, кимё, энергетика, қурилиш материаллари, пахта тозалаш, озиқ-овқат sanoati изчил ривожланмоқда.

Ҳозирги кунда вилоятда 17 йирик sanoat корхонаси

фаолият кўрсатмоқда. Навоий кон-металлургия комбинати, "Навоийазот", "Қизилқумцемент", "Навоий иссиқлик электр станцияси" акциядорлик жамиятлари ва "Электримёзаводи" қўшма корхонаси шулар жумласидандир. "Навоий" эркин иқтисодий зонасидаги 18 корхона томонидан 100 дан ортиқ турдаги рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқарилмоқда.

2016 йилда вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш борасида амалга оширилган изчил ишлар самарасида ялли худудий маҳсулот ҳажми 10 триллион 5 миллиард сўмни

ташқил этди. Sanoat маҳсулотлари ишлаб чиқариш 2015 йилга нисбатан 5,9 фоиз, халқ истеъмоли моллари 12, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш 7,1, қурилиш ишлари 9,3, умумий хизматлар 15,5 фоиз ошди.

Вилоятда ўтган йили 866 янги кичик бизнес субъекти ташқил этилди. Кичик бизнес субъектларини қўллаб-қувватлаш мақсадида 611,9 миллиард сўм кредит ажратилди. 2,8 триллион сўм капитал қўйилmalar ўзлаштирилди. Вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастури доirasида умумий қиймати 229 миллиард сўмликдан ортиқ лойиҳалар амалга оширилиб, 9 минг 500 дан зиёд янги иш ўрни яратилди.

(Давоми 2-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг тўққизинчи ялли мажлиси тўғрисида АХБОРОТ

2017 йил 28 март куни Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг тўққизинчи ялли мажлиси очилди. Мажлисида Вазирлар Маҳкамасининг таклиф этилган аъзолари, вазирликлар ва идоралар раҳбарлари, бошқа ташкилотлар, оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этдилар.

Мажлисни Олий Мажлис Сенатининг Раиси Н.Ўлдошев олиб борди.

Сенаторлар ишни "Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимча киритиш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунини кўриб чиқишдан бошладилар. Мамлакатимизнинг Асосий қонунига тузатишлар Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 21 октябрдаги "Суд-ҳуқуқ тизимини янада ислох қилиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш кафолатларини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармонида ҳамда 2017

йил 21 февралдаги "Ўзбекистон Республикаси суд тизими тузилмасини тубдан такомиллаштириш ва фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармонига мувофиқ киритилмоқда.

Муҳокама чоғида сенаторлар таъкидланганларидек, қонун 2017—2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида белгилаб берилган вазифаларни рўёбга чиқаришга қаратилган принципал қоидалардан иборат бўлиб, уларда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш кафолатларини кенгайтириш, одил судловга эришиш даражасини, суд иш юритувининг самарадорлиги ва сифатини ошириш, номзодларни танлаш ва судьялар лавозимларига тайинлаш тизимини янада такомиллаштириш суд-ҳуқуқ соҳасида олиб борилаётган ислохотларнинг муҳим йўналишлари сифатида мустаҳкамлаб қўйилган.

(Давоми 6-бетда.)

Ижтимоий фан ўқитувчилари форумида

тахлил, танқид ва баҳс-мунозара асосида
мавжуд муаммоларга ечим изланди

Авал хабар қилинганидек, шу йилнинг 24—25 март кунлари Халқ таълими вазирлиги ташаббуси билан пойтахтимизда "Ижтимоий фанларни ўқитиш ва маънавий-маърифий ишларни такомиллаштиришда ўқув-тарбия жараёнининг сифат ва самарадорлиги: муаммолар ва ечимлар" мавзусида ижтимоий фанлар ўқитувчиларининг республика форуми ўтказилди.

(Давоми 9-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

2017—2019 йиллар даврида деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида замонавий савдо мажмуалари қуриш дастурини тасдиқлаш тўғрисида

Кейинги йилларда республиканинг фаолият кўрсатаётган деҳқон бозорлари ва савдо мажмуалари ҳудудларида бир қатор қурилиш ва реконструкция қилиш ишлари амалга оширилиши туфайли сотувчи ва харидорлар учун қулай шароитлар яратилиб, санитария ҳолатини яхшилаш, жамоат тартибини сақлаш ва ёнгин хавфсизлигини таъминлаш борасида ижобий натижаларга эришилди.

Шу билан бирга, жорий вазиятнинг таҳлили олиб борилган ишларга қарамаздан, аксарият деҳқон бозорларида хавфсизлик чоралари, хусусан, бино ва иншоотларда ёнгин хавфсизлиги талаблари, санитария қоидалари ва нормалари, гигиена нормативлари тўлиқ инobatта олинмаганлигини, шунингдек, бозор ҳудудларига яқин масофаларда жойлашган автотранспорт воситаларини вақтинча сақлаш жойлари етишмаслиги каби ҳолатлар сотувчи ва харидорлар учун муайян ноқулайликлар туғдираётганлигини кўрсатди.

Деҳқон бозорларининг мамлакат иқтисодиётидаги, аҳолининг кундалик ҳаётидаги ўрни ва аҳамиятини инobatта олиб ҳамда харидорлар учун қулай шароитлар яратиш, савдони ташқил этиш соҳасида замонавий талабларга мувофиқ савдо хизмати кўрсатишнинг илғор тажрибаси ва юсак маданиятини кенг тарғиб қилиш ва изчил жорий этиш, мавжуд деҳқон бозорларини шарқона ва миллий меъморчилик анъаналарини ҳисобга олган ҳолда замонавий савдо мажмуалари тарзида мукамал реконструкция қилиш мақсадида:

(Давоми 4-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

АТОҚЛИ ДАВЛАТ АРБОБИ ВА ЁЗУВЧИ ШАРОФ РАШИДОВ ТАВАЛЛУДИНИНГ 100 ЙИЛЛИГИНИ НИШОНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Республикамизни жуда мураккаб ва оғир йилларда бошқариб, юртимиз таракқиёти йўлида фидокорона хизмат қилган, ижтимоий ва ижодий фаолияти билан миллий адабиётимиз ва маданиятимиз ривожига катта ҳисса қўшган атоқли давлат арбоби, таниқли ёзувчи Шароф Рашидовнинг ёрқин хотирасини улуғлаш ҳамда таваллудининг 100 йиллигини муносиб нишонлаш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, "Нуроний" жамғармаси, Республика Маънавият тарғибот маркази, "Маҳалла" хайрия жамоат фонди ва жамоатчилик вакиллари-

нинг халқимизнинг ота-қалб фарзанди Шароф Рашидов таваллудининг 100 йиллигини мамлакатимиз миқёсида кенг нишонлаш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг қарорига мувофиқ Жиззах вилояти Жиззах туманига Шароф Рашидов номи берилгани маълумот учун қабул қилинсин.

3. Шароф Рашидов таваллудининг 100 йиллигини нишонлаш бўйича ташкилий қўмита (кейинги ўринларда — Ташкилий қўмита деб аталади) тарқиб иловага мувофиқ тасдиқлансин.

(Давоми 3-бетда.)

ХАЛҚИМИЗНИНГ РОЗИЛИГИ — БАРЧА ЮТУҚ ВА МАРРАЛАРИМИЗНИНГ АСОСИЙ МАНБАДИР

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Шавкат Мирзиёев ўзининг сайловли дастурида Навоий вилоятини ривожлантириш бўйича улкан режаларни баён этган эди. Президентимиз Навоий вилоятига таширфи давомида ана шу режалар ижроси билан яқиндан танишди. Мазкур лойиҳаларнинг амалиётга самарали жорий этилишида 2017—2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси ҳамда «Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили» Давлат дастурида белгиланган вазифалар муҳим аҳамият касб этади.

Президентимиз дастлаб Қизилтепа туманидаги Тошрабат маҳалласига таширфи буюриб, вилоятда энгил саноатни ривожлантиришга қаратилган қатор лойиҳаларни кўздан кечирди.

Навоий вилоятида пахта толасини чуқур қайта ишлаш ва жаҳон бозори талабларига мос экспортбор маҳсулотлар ишлаб чиқариш, янги иш ўринлари яратишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Миллий банк кредити ҳисобидан Навоий шаҳрида «Бахт текстиль», «Бахт Навоий», Қизилтепа туманида «Тошрабат текстиль» ва Навбахор туманида «Навбахор текстиль» масъулияти чекланган жамиятлари томонидан замонавий ва энерготежамкор технологик ускуналар асосида сифатли ип-калага ишлаб чиқариш йўлга қўйилмоқда.

Умумий қиймати қарийб 70 миллион долларни ташкил этувчи ушбу лойиҳаларни амалга ошириш ушбу хорижий инвесторлар ҳам жалб этилмоқда. Корхоналарга Швейцариянинг «Ритер» ва Бельгиянинг «Пиканол» компанияларида ишлаб чиқарилган замонавий дастгоҳлар ўрнатилди.

Лойиҳа амалиётга татбиқ этилган, вилоятдаги пахта толаси тўлиқ қайта ишланади, ип-калагадан тайёр мато ишлаб чиқариш 70 фоизга, турли матолардан трикотаж маҳсулотлар ишлаб чиқариш 50 фоизга етади. Йилига 7,6 минг тонна сифатли ип калава ишлаб чиқариш қувватига эга «Бахт текстиль» корхонаси маҳсулотларининг 80 фоизини экспортга йўналтириш мўлжалланмоқда.

Президентимиз мазкур лойиҳалар билан танишар экан, худудларда етиштирилаётган пахта толасини ўша ернинг ўзида қайта ишлаш фермерлар ва тадбиркорларга кенг қулайликлар яратиш, харажатларнинг қисқариши, аҳолининг даромади ошишига хизмат қилишини таъкидлади.

Пахта толасидан тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмини босқичма-босқич ошириб бориш, тармоқдаги мутахассислар салоҳиятини кучайтириш, шу билан бирга, коллеж битирувчиларини ишга жалб этиш бўйича зарур кўрсатма ва топшириқлар берилди.

Президентимиз тери хомашёсини тайёрлаш ва қайта ишлаш бўйича амалга оширилаётган лойиҳалар билан ҳам танишди.

Айни пайтда вилоятда 450 минг бош қорамол ҳамда бир миллион 950 минг қўй-эчки парваришланмоқда. Улардан йилига ўртача 930 минг дана тери олинади. 2017—2019 йилларда Кармана, Қизилтепа тумани

ҳамда Навоий шаҳрида тайёр чарм ва пойабзал ишлаб чиқариш йўлга қўйилади. Бу давр мубайнида хомашё таъминотининг барқарорлигини таъминлаш учун чорва моллари қарийб 2 миллион 600 минг бошга етказилади.

Давлатимиз раҳбари Кармана туманидаги «Камилла груп» масъулияти чекланган жамиятида Италия технологияси асосида тайёр чарм ишлаб чиқаришни ташкил этиш лойиҳасини кўздан кечирди. Ушбу лойиҳа ишга тушган, йилига 20 миллион квадрат дециметр тайёр чарм ишлаб чиқариш ва 3,2 миллион долларлик маҳсулотни экспорт қилиш имкони пайдо бўлади. Корхонада 40 иш ўрни яратилади.

Президентимиз ушбу лойиҳаларнинг самарадорлигини оширишга алоҳида эътибор қаратди. Вилоятда саноат маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ва уни қайта ишлашни кенгайтириш пировард натижада халқимизнинг турмуш даражасини юксалтиришга муҳим аҳамият касб этиши таъкидланди.

Шавкат Мирзиёев Қизилтепа туманидаги «Вангози агро» фермер хўжалиги шийпониди бўлиб, вилоят қишлоқ хўжалигида амалга оширилаётган истиқболли лойиҳалар билан танишди.

Қизилтепа туманида минг бош қорамол ва минг бош эчки боқишга мўлжалланган чорвачилик комплекси ҳамда сутни қайта ишлаш заводи ташкил этилади. Лойиҳа қиймати 18 миллиард сўм бўлган ушбу мажмуа учун 510 гектар ер майдони ажратиш, бу ерда йилига 3 минг 650 тонна сут ва 150 тонна гўшт тайёрлаш кўзда тутилмоқда. Комплекси 2018 йилда тўлиқ ишга туширилади.

Жорий йилда Халқ банки томонидан Навбахор, Қизилтепа, Нурота туманларида қорамол ва наслдор эчки парваришлагга мўлжалланган яна 5 лойиҳа амалга оширилади. Натижада вилоятда сут тайёрлаш йилига 7 минг 700 тонна, гўшт етиштириш 480 тоннага ортади. Қўшимча 173 иш ўрни ташкил этилади.

Томорқадан самарали фойдаланиш бўйича аҳоли билан суҳбатлар ўтказиш керак, деди давлатимиз раҳбари. Хонадонларда 100 тадан парранда боқишни йўлга қўйиш, иссиқхоналарда лимон, унаби экиб, даромад олишни одамлар онгига синдириш лозим. Аҳолининг ўз томорқасидан фойдаланиб, даромад топишга иштиёқи кучайса, уларнинг фаровонлиги ортади. Халқ бой бўлса, давлат ҳам бой бўлади.

Тўдақўл сув ombори ҳавзасида Вьетнам технологияси асосида йилига минг тоннадан зиёд балиқ етиштириш мўлжалланмоқда. Натижада вилоятда балиқ етиштириш кўрсаткичи йилига 8,5 минг тоннага етказилади.

«Аква Тўдақўл» қўшма корхонаси томонидан балиқ човоғи етиштирувчи инкубацион цех, 250 тонналик музлаткичи ombорхона, минг тонна балиқни қайта ишлаш, 400 тонна балиқ филеси ҳамда 350 тонна ярим тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш цехлари ташкил этилиши режалаштирилган. «Ипотека-банк» кредити эвазига янги ҳавзалар қазиниш ва уларда сув таъминотини яхшилаш учун хориждан махсус техника ва механизмлар, насослар келтирилади.

Лойиҳанинг умумий қиймати 18,7 миллиард сўм бўлиб, шундан 13,3 миллиард сўми банк кредитлари, 5,4 миллиард сўми корхона маблағидир. Ушбу лойиҳа халқимиз дастурхонага сифатли балиқ маҳсулотлари етказиб бериш, 90 га яқин иш ўрни яратиш имконини беради.

Айдар-Арнасой кўллар тизимида балиқчиликни ривожлантириш бўйича амалга оширилаётган ишлар тўғрисида ҳам маълумот берилди. Ушбу ҳавзалардан фойдаланишни тартибга солиш, ноқонуний балиқ овлашга чек қўйиш, бу ерда инкубацион цехлари ташкил этиш ҳисобига етиштирилаётган балиқ ҳажмини келгуси уч йилда 20 минг тоннага етказиш бўйича Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори қабул қилинган. Унга қўра, Давлат солиқ қўмитаси ҳузурида «Айдар-Арнасой кўллар тизими дирекцияси» давлат унитар корхонаси ташкил этилди. Кўл ҳавзасида балиқ етиштириш бўйича мамлакатимизнинг барча вилоятларига 14 худуд ажратиб берилди.

Президентимиз Жиззах, Навоий, Сирдарё ва Тошкент вилоятларида прокуратура, ички ишлар бошқармаси ходимларидан иборат махсус отрядлар ташкил қилиш ва кўл худудини броконьерлардан тозалаш бўйича мутасаддиларга топшириқлар берди. Етиштирилган маҳсулотни экспорт қилиш чораларини кўриш зарурлиги таъкидланди.

Хатирчи, Нурота ва Қизилтепа туманларида 835 гектар майдонда янги тоқзорлар ва кўчатхоналар ташкил этилмоқда.

Бугунги кунда вилоятда 6,5 минг гектар тоқзор мавжуд бўлиб, уларнинг 65 фоизиди қишмиш, 30 фоизиди ҳўраки, қолган қисмида саноатбор узум етиштирилмоқда. Жорий йилда ушбу туманларда 416 гектар, 2018 йилда 419 гектар тоқзорлар барпо этиш кўзда тутилган.

Вилоятда жорий йилда янги интенсив бог ва иссиқхоналар, музлаткичи ombорхоналар ташкил этиш ҳисобига мева-сабзавот етиштириш ва уни қайта ишлаш, чорвачилик йўналишида истиқболли лойиҳалар амалга оширилади. Жаҳон банки ва Осие тараққиёт банки кредит маблағлари ҳисобига бу борада 101 лойиҳани ҳаётга татбиқ этиш мўлжалланмоқда. Жами 1 минг 300 га яқин киши иш билан таъминланади.

Давлатимиз раҳбари худудда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ва уни қайта ишлашни кенгайтириш пировардида халқимизнинг турмуш даражасини янада оширишда муҳим аҳамият касб этишини таъкидлади.

Навоий вилояти қоракўл тери етиштириш бўйича мамлакатимизда етакчи ўринни эгаллайди. Вилоятда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш, мулк шаклини ўзгартириш ва фермерлик ҳаракатини ривожлантириш борасидаги ишлар мазкур соҳада янги имкониятлар яратмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 16 мартдаги «Чорвачиликда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори бу борада муҳим дастуриламал бўлмоқда.

Қарорга мувофиқ вилоятдаги 23

қоракўлчилик ширкат хўжалиги фермер хўжалигига, наслчиликка иختисослашган иқтисодий барқарор 8 ширкат хўжалиги масъулияти чекланган жамиятларга айлантирилади. Натижада 23 ширкат балансида бўлган чорва моллари, қўра-қўтонлар, сув иншоотлари ва бошқа мол-мулклар кимовиди савдолари орқали сотилиб, 900 дан ортиқ фермер хўжалиги ташкил этилади. Уларга чорва молларини боқиш учун 2,7 миллион гектар яйловлар берилди.

Мол-мулкларни сотишдан тушган маблағлар кредит қарзларни қоплашга йўналтирилади. Қолган маблағ хўжалик аъзоларининг пай улушлари бўйича тенг тақсимланади. Қоракўлчилик ширкат хўжаликларида мулк шакли ва унга бўлган муносабат тубдан ўзгариб, соҳада 2 минг 250 иш ўрни яратилади.

Давлатимиз раҳбари Ўзбекистоннинг қоракўл терилари довриги бутун дунёда машҳур экани, янги мулк шаклига ўтиш тармоқда самарадорликни оширишда муҳим аҳамият касб этишини қайд этди. Ширкат хўжаликларида тери етиштиришнинг техник-иқтисодий асосини ишлаб чиқиш, наслчилик-селекция ишларини илмий асосда ташкил этиш, чорва моллари туёқ сонини, қоракўл тери ва жунни қайта ишлаш ҳажмини кўпайтириш, соҳанинг экспорт салоҳиятини ошириш бўйича тавсиялар берди.

«Вангози агро» фермер хўжалигининг шийпониди Маликобод маҳалласи онахонлари сумалак тайёрлади. Давлатимиз раҳбари улар билан ижтимоий-иқтисодий ислохотлар одамлар ҳаётида қандай акс этаётгани, хотин-қизлар турмушини фаровон қилиш, фарзандлар таълим-тарбияси тўғрисида самимий суҳбат қурди.

Малиқобод маҳалласида яшовчи Жумагул Файзуллаева барча ислохотлардан аввало одамлар манфат кўраётгани, мамлакатимиздаги ўзгаришлар халқимизнинг эртанги кунга ишончини мустаҳкамлаётганини фахр билан таъкидлади.

Одамларнинг қувончи, эртасига ишончи кўп жиҳатдан оиласидаги ҳаёт тарзи, турмуш даражасига боғлиқ, деди Президентимиз. Бизга шу ҳам бўлаверади, деган қараш билан яшаш вақти аллақачон ўтди. Уйда даромад топган, фарзандларини ҳам шу руҳда ўстирган оила фаровонлигига замин яратади. Давлатимиз томонидан амалга оширилаётган ислохотлардан асосий мақсад одамларга елқадос бўлиш, фарзандларининг бaxти-камолини кўриши учун барча имкониятларни яратишдир.

Президентимиз Кармана туманидаги Мустақиллик массивида барпо этилаётган қулай, арзон ва замонавий уй-жойлар, профилактика инспекторлари учун яшаш жойи, давлат идоралари раҳбарлари учун қурилган хизмат уйлари билан танишди.

Қишлоқ жойларда қурилаётган намунавий лойиҳалар асосидаги замонавий массивлар юртимиз қиёфасини тубдан ўзгартириб, аҳоли турмуш фаровонлигини юксалтиришга хизмат қилмоқда. Жорий йилда Навоий вилоятда янгиланган намунавий лойиҳалар асосида 1 минг 185 уй-жой қурилиши режалаштирилган.

(Давоми 3-бетда.)

2017-yil 29-mart, № 25 (8986)

ХАЛҚИМИЗНИНГ РОЗИЛИГИ — БАРЧА ЮТУҚ ВА МАРРАЛАРИМИЗНИНГ АСОСИЙ МАНБАИДИР

(Давоми. Боши 1-, 2-бетларда.)

Кармана тумани "Талқоқ" маҳалла фуқаролар йиғинида янгиланган лойиҳалар асосида 32 хонадонга мўлжалланган икки қаватли ва 46 оила учун 2 сотихли уйлар барпо этилди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг 2016 йил 21 октябрдаги "2017—2021 йилларда қишлоқ жойларда янгиланган намунавий лойиҳалар бўйича арзон уй-жойлар қуриш дастури тўғрисида"ги қарори асосида қурилаётган уйлар аҳоли турмуш фаровонлигини юксалтиришда муҳим омили бўлмоқда.

Президентимизнинг 2016 йил 22 декабрдаги "Маҳаллий ҳокимликлар ва давлат органларининг ҳудудий бўлинмалари раҳбарлари учун хизмат уй-жойларини қуриш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорига асосан Навоий вилоятида 2017—2018 йилларда 105 хизмат уйи қурилиши белгиланган бўлиб, жорий йилда 60 уй-жой учун пудратчилар танланиб, урилиш ишлари ҳақда суръатларда олиб борилмоқда.

Кармана тумани раҳбарлари учун Муस्ताқиллик массивида 9 хизмат уйдан 4 тасида қурилиш тугалланиб, коммуникация тармоқларига уланди. Қолган 5 уй мamlakatимиз муस्ताқиллигининг 26 йиллиги арафасида фойдаланишга топширилди.

Президентимиз янгиланган намунавий лойиҳалар асосидаги замонавий уй-жойлар билан давлат идоралари раҳбарлари учун хизмат уйлари ёнма-ён қурилаётгани халқ билан мулоқот ва инсон манфаатларини таъминлашда муҳим аҳамият касб этишини таъкидлади.

2017 йилда профилактика инспекторлари учун 2 сотих бўлган ер участкаларида 3 хонали 94 уй-жой урилиши режалаштирилган бўлиб, уларни қуриш учун 12,2 миллиард сўм маблаг ажратилади. Бугунги кунда намуна сифатида Кармана туманининг Муस्ताқиллик массивида битта уй қуриб битказилди.

Шавкат Мирзиёев Нурота туманидаги Чашма зиёратгоҳи ёнидаги музей биноси, "Хунармандчилик маркази" мажмуаси, 50 ўринга мўлжалланган меҳмонхона лойиҳалари ҳам танишди.

Давлатимиз раҳбари ушбу лойиҳаларни вақтида сифатли амалга ошириш, Чашма зиёратгоҳи майдонини кенгайтириш ва обдонлаштириш бўйича мутасаддиларга кўрсатмалар берди.

Энергетика тизимининг барқарор фаолият кўрсатиши ҳудудлар инфратузилмасини тубдан яхшилаш, янги иқтисодийёт тармоқларини ташкил этиш, ишлаб чиқариш жараёнларини модернизация қилиш ва ижтимоий соҳаларнинг ривожланишида муҳим аҳамиятга эга.

Навоий иссиқлик электр станцияси Қизилқум ер ости бойликларини ўзлаштириш, тоғ-кон саноати ва ишлаб чиқариш мажмуасини барпо этишда муҳим ўрин тутди. Атиги 25 минг киловатт қувватли станция билан иш бошлаган корхона бугун батамом янги тизимга ўтмоқда. Корхонада иккинчи босқичда 450 мегаватт қувватли замонавий буғ-газ қурилмаси лойиҳаси амалга оширилаётган. Навоий кон-металлургия комбинати, "Навоийазот", "Қизилқумцемент" акциядорлик жамиятлари каби йирик корхоналар, иқтисо-

диётимизда салмоғи тобора ошиб бораётган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг самарали фаолияти айнан шу станцияда амалга оширилаётган инвестиция лойиҳаларига бевосита боғлиқ.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев ана шу лойиҳа тақдимотида иштирок этди.

Иккинчи буғ-газ қурилмаси Навоий кон-металлургия комбинати, "Навоийазот" акциядорлик жамияти ва ҳудуддаги қишлоқ ҳўжалиги истеъмолчиларини электр энергияси билан узлуксиз таъминлаш имконини беради. Лойиҳани амалга ошириш натижасида 1 кВТ соат электр энергияси ишлаб чиқариш учун шартли ёқилгининг сарфи камайиши ҳисобидан йилга ўртача 330 миллион куб метр табиий газ тежаллади.

Вилоятда амалга оширилаётган йирик иқтисодий лойиҳалар қўламини кенгайтиришда электр энергияси узлуксизлигини таъминлаш муҳим аҳамият касб этади, деди давлатимиз раҳбари.

Япониянинг "Mitsubishi Corporation and MHP" консорциуми ва Навоий иссиқлик электр станцияси ўртасида 2016 йил октябр ойда мазкур лойиҳани амалга оширишга доир шартнома имзоланган эди. Ҳозирги кунда "Mitsubishi Corporation and MHP" консорциуми қурилиш майдонида мобилизация ва ер ишларини олиб бормоқда.

Илгари инвесторларга ўзимиз таклиф билан чиққан бўлсак, бугун улар ўзлари юртимизга келиб, мамлакатимиздаги инвестицион муҳит барқарорлигини кўриб ҳамкорлик қилиш истагини билдирмоқда, деди Президентимиз.

Давлатимиз раҳбари Навоий ИЭС иккинчи буғ-газ қурилмаси қурилиши бошланиши муносабати билан капсула қўйди.

Шавкат Мирзиёев Навоий давлат кончилиқ институтига таширф буюрди. Бу ерда Ауминзо-Амантой олтин конлари негизида Навоий кон-металлургия комбинатининг 5-гидрометаллургия заводи қурилишининг бошланишига бағишланган тантанали маросим бўлиб ўтди.

Мамлакатимизнинг барча саноат тармоқларида бўлгани каби Навоий кон-металлургия комбинатида ҳам модернизация ишлари олиб борилмоқда. Президентимиз ташаббуси билан 2017—2026 йилларда комбинатда 27 лойиҳа амалга оширилиши белгиланган. 5-гидрометаллургия заводи уларнинг энг муҳимларидан биридир. Умумий қиймати 396 миллион АҚШ доллари бўлган ушбу лойиҳа йилга 5 миллион тонна рудани қайта ишлаш, 5 минг 300 га яқин иш ўрни яратиш имконини беради.

Президентимиз янги гидрометаллургия заводи улкан иқтисодий-ижтимоий аҳамият касб этишини, бугун мамлакатимиз соҳнасида зарҳал ҳарфлар билан ёзилган тарихий саналардан бўлиб қолишини таъкидлади.

Давлатимиз раҳбари Ауминзо-Амантой олтин конларида ўзлаштиришни бошлаш учун рамайи тугмани босди. Тадбирни видеоконференция орқали Томди туманида, 5-гидрометаллургия заводи бунёд этиладиган ҳудудда кузатиб турган комбинат мутахассислари конни портлатди.

Шавкат Мирзиёев янги завод билан комбинат жамоасини, бугун вилоят аҳлини табриклади, ишчилар, муҳандислар ва барча мутахассисларга миннатдорлик билдирди.

Меҳнат фахрийси Баҳодир Бўронов, Навоий давлат кончилиқ институти талабаси Гулчирай Жўрақуллова ва бошқалар шундай йирик саноат корхонасининг ташаббускори бўлгани ҳамда унинг қурилишини бошлаб бергани учун Президентимизга миннатдорлик билдирди.

Давлатимиз раҳбари шу ерда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Навоий бўлимини ташкил этиш борасидаги лойиҳалар билан танишди.

Президентимизнинг 2017 йил 17 февралдаги "Фанлар академияси фаолияти, илмий-тадқиқот ишларини ташкил этиш, бошқариш ва молиялаштиришни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори асосида фаолият бошлайдиган академиянинг минтақавий бўлими Навоий ҳудудини технологик ва ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга қаратилган фундаментал, амалий ва инновация илмий-тадқиқотларини олиб боришга иxtisosлашган бўлиб, унинг таркибиде 5 илмий лаборатория иш олиб боради.

Жорий йилнинг III чорагида иш бошлайдиган илмий марказ фан ва ишлаб чиқариш интеграциясини ривожлантиришга, Навоий давлат кончилиқ институтида юқори малакали кадрлар тайёрлашга улкан ҳисса қўшади.

Саноат ривожини учун илм, инновация сув ва ҳаводек зарур, деди Президентимиз. Бу ерда Фанлар академиясининг бўлимини ташкил этишни ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда. Бундан мақсад илмга асосланиб махсулотларнинг таннархини камайтириш ва рақобатбардошлигини оширишдир. Шу боис тадқиқотларни замон талаблари асосида ташкил этиш, лаборатория ишларини такомиллаштириш зарур. Барча изланишлар истиқболга йўналтирилган бўлиши лозим.

Шавкат Мирзиёев яқин йилларда Навоий кон-металлургия комбинатида амалга оширилаётган лойиҳаларни ҳам кўздан кечирди.

2017—2026 йилларда Навоий кон-металлургия комбинатида 27 лойиҳа амалга оширилди. Қиймати 3 миллиард 63 миллион доллар бўлган мазкур лойиҳалар натижасида комбинатнинг ишлаб чиқариш қуввати 30 фоизга ортади. 31 мингга яқин янги иш ўрни яратилади.

Пистали конини ўзлаштириш ва 6-гидрометаллургия заводида қуриш, 2-гидрометаллургия заводи қувватини кенгайтириш, Мурунтоғ конини ўзлаштиришнинг 5-навбати, техноген чикиндиларни қайта ишлаш мажмуаси қурилиши ва бошқа лойиҳалар ҳам намойиш этилди.

Давлатимиз раҳбари Ўзбекистон Республикаси Президентининг Навоий вилоятидаги Халқ қабулхонасида ҳам бўлди.

Кармана тумани ҳокимлигида вилоят фаоллари йиғилиши ўтказилди. Унда вилоят иқтисодийёти янги босқичга кўтариш, инфратузилмани ривожлантириш, муҳандислик-коммуникация тармоқларини яхшилаш, аҳоли турмуш даражасини янада ошириш масалаларига алоҳида эътибор қаратилди.

ЎЗА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

АТОҚЛИ ДАВЛАТ АРБОБИ ВА ЁЗУВЧИ ШАРОФ РАШИДОВ ТАВАЛЛУДИНИНГ 100 ЙИЛЛИГИНИ НИШОНЛАШ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

4. Ташкилий қўмита бир ой муддатда Шароф Рашидов таваллудининг 100 йиллигини нишонлаш бўйича тегишли чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқсин.

Ушбу режада:

Ўзбекистон Республикаси Маданият вазири, Молия вазири, Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси, Ўзбекистон Бадий академияси ва Жиззах вилояти ҳокимлиги билан биргаликда Жиззах вилояти Шароф Рашидов туманида унинг хотирасига бағишланган ёдгорлик мажмуасини барпо этиш ва ҳайкалининг ўрнатиш;

халқимиз, айниқса, ёш авлодими атоқли давлат арбоби ва адиб Шароф Рашидовнинг ҳаёти ва фаолияти билан яқиндан таништириш мақсадида Жиззах шаҳрида унинг мемориал уй-музейини ташкил этиш ва музей ҳудудини обдонлаштириш;

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси томонидан адибнинг "Сайланма" китобини;

Шароф Рашидов ҳаёти ва фаолиятига бағишланган "Халқимизнинг оташқалб фарзанди" номли хотира китобини нашрга тайёрлаш ва чоп этиш;

Шароф Рашидовнинг ҳаёти ва ижтимоий-ижодий фаолияти ҳақида ҳужжатли фильм яратиш;

Ўзбекистон Фанлар академияси, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Республика Маънавият тарғибот маркази билан ҳамкорликда "Шароф Рашидовнинг Ўзбекистон тарихида тугган ўрни" мавзусида илмий конференция ўтказиш;

мамлакатимиздаги олий, ўрта махсус, касб-хунар ва умумий ўрта таълим муассасалари, ҳарбий қисмлар, меҳнат жамоалари ва маҳаллаларда таниқли адиб ва олимлар, санъаткорлар иштирокида хотира тадбирлари ташкил этиш;

2017 йил ноябрь ойининг биринчи ўн кунлигида Жиззах ва Тошкент шаҳарларида Шароф Рашидов таваллудининг 100 йиллигига бағишланган хотира кечасини ўтказиш тадбирлари назарда тутилсин.

5. Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси ва бошқа оммавий ахборот воситаларига Шароф Рашидов таваллудининг 100 йиллигини нишонлаш билан боғлиқ тадбирларни кенг ёритиш тавсия этилсин.

6. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А.Арипов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2017 йил 27 март

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

2017–2019 йиллар даврида деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида зомонавий савдо мажмуалари қуриш дастурини тасдиқлаш тўғрисида

(Давоми. Боши 1-бетда.)

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси томонидан республика ҳудудлари бўйича аҳоли сонини, мавжуд деҳқон бозорларининг аҳоли пунктларига нисбатан жойлашув масофасини ҳисобга олган ҳолда тўрт типдаги гипермаркет, супермаркет ва минимаркетлар кўринишидаги, шунингдек, уларга туташ майдонларда барпо этиладиган сандвич-панеллардан кенг фойдаланилган энгил конструкцияли, вақтинчалик йиғма павильонлардан иборат зомонавий савдо мажмуаларининг (кейинги ўринларда зомонавий савдо мажмуалари деб аталади) намунавий лойиҳалари ишлаб чиқилганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

2. Қуйидагилар:

2017—2019 йиллар даврида деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида зомонавий савдо мажмуалари қуриш дастури (кейинги ўринларда Дастур деб аталади) 1-иловага мувофиқ;

2017—2019 йиллар даврида деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида зомонавий савдо мажмуалари қуриш дастурини амалга ошириш бўйича Республика комиссияси таркиби 2-иловага мувофиқ;

2017—2019 йиллар даврида деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида зомонавий савдо мажмуалари қуриш дастурини амалга ошириш бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари ҳузурдаги ҳудудий ишчи комиссияларнинг намунавий таркиби 3-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

3. Республика комиссиясига (3.Мирзаев):

Дастур сифатли ва ўз вақтида амалга оширилишини назорат қилиш; Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, шаҳарлар ва туманлар ҳокимликлари, манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан келишган ҳолда 2017—2019 йиллар даврида деҳқон бозорлари ҳудудида қуриладиган зомонавий савдо мажмуаларини манзилли жойлаштириш;

Дастурнинг бажарилиши тўғрисида ҳар чорада Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига ахборот бериш вазифалари юклансин.

4. Республика комиссияси (3.Мирзаев) Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Фавқулодда вазиятлар вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда бир ой муддатда:

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги барча мавжуд деҳқон бозорларини тўлиқ хатловдан ўтказсин;
хатлов натижаларига кўра деҳқон бозорларининг кейинги самарали фаолиятини ташкил этиш бўйича тегишли амалий тақлифларни ишлаб чиқсин ва белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

5. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси, вилоятлар ҳокимлари — ҳудудий ишчи комиссияларнинг раислари:

2017 йил 1 майгача Республика комиссияси билан келишган ҳолда деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида зомонавий савдо мажмуалари қуриш ишлари амалга ошириш учун салоҳиятли инвесторлар аниқланишини;

деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида зомонавий савдо мажмуалари қуриш ишлари барча шаҳарсозлик нормалари ва қоидалари талабларига риоя этилган ҳолда амалга оширилишини ҳамда объектларнинг Дастурда назарда тутилган муддатларда фойдаланишига топширилишини;

барча манфаатдор ташкилотлар томонидан Дастурни бажариш билан боғлиқ масалалар бўйича ҳужжатларни расмийлаштириш ва рўйхатдан ўтказиш, зарур рухсатномалар (келишлар) олишга доир ишлар ва тартиб-отларнинг ўз вақтида амалга оширилишини таъминласинлар.

6. Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси (Б.Зокиров):

янги зомонавий савдо мажмуаларининг ишлаб чиқилган намунавий лойиҳалари ўз вақтида давлат экспертизасидан ўтказилишини; лойиҳалаш институтларини бириктириб қўйиш орқали белгиланган тартибда янги зомонавий савдо мажмуалари амалдаги шаҳарсозлик нормалари ва қоидаларига, санитария қоидалари ҳамда нормаларига, гигиеник нормативларга сўзсиз риоя этилган ҳолда, фуқаролар хавфсизлигини ва объектларда ёнғин хавфсизлигини таъминлаш талабларига ва тасдиқланган намунавий лойиҳаларга қатъий мувофиқ ҳолда қурилиши устидан тегишли архитектура-қурилиш назорати ўрнатилишини;

зомонавий савдо мажмуаларини лойиҳалаштириш ва лойиҳанинг умумий қийматини шакллантириш жараёнида мақбул лойиҳа ечимларини қўллаш юзасидан қўйиладиган талабларга, уларда барча инфратузилма объектлари (шу жумладан, автотранспорт воситаларини вақтинча сақлаш жойлари, ҳудудни ободонлаштириш ва бошқалар) жойлаштирилишига, хавфсизлик талабларига (кузатув камералари ўрнатилишига) тўлиқ риоя этилиши устидан тизимли назорат амалга оширилишини таъминласин.

7. «Ўзгросаноатлоиҳа» МЧЖ Дастурни амалга ошириш доирасида республика шаҳарлари ва қишлоқ жойларида деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида зомонавий савдо мажмуалари қуриш лойиҳаларини ишлаб чиқиш бўйича бош лойиҳалаш ташкилоти этиб белгилансин.

8. 2017 йилда ишга тушириш режалаштирилган зомонавий савдо мажмуалари объектлари бўйича қурилиш ва лойиҳалаштириш ишларини бир вақтнинг ўзига олиб боришга истисно тариқасида рухсат этилсин.

9. Қуйидагилар:

республиканинг қишлоқ жойларидаги деҳқон бозорлари ҳудудида зомонавий савдо мажмуалари қурилишига — Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкининг маблағлари, шаҳарларда эса — тадбиркорлик субъектларининг ўз маблағлари ҳамда тижорат банкларининг кредитлари;

шаҳарлар ва қишлоқ жойлардаги деҳқон бозорлари ҳудудида қуриладиган савдо мажмуаларига туташ майдонларда барпо этиладиган сандвич-панеллардан кенг фойдаланилган энгил конструкцияли, вақтинча-

лик йиғма павильонлар қурилишига — Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкининг маблағлари;

савдо мажмуаларига туташ ҳудудларни ободонлаштириш ҳамда автотранспорт воситаларини вақтинча сақлаш майдонлари (автотураргоҳлари)ни ташкил этиш тадбирларини амалга оширишга — Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ҳамда тадбиркорлик субъектлари маблағлари 2017—2019 йиллар даврида деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида зомонавий савдо мажмуалари қуриш дастурини амалга оширишни молиялаштириш манбалари этиб белгилансин.

10. Белгилаб қўйилсинки:

зомонавий савдо мажмуаларининг қурилиши тадбиркорлик субъектлари ва Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ҳузурда ташкил қилинадиган Бозорлар қурилиши дирекцияси (кейинги ўринларда — Дирекция деб аталади) томонидан кейинчалик қурилиши тугалланган зомонавий савдо мажмуаларини тадбиркорлик субъектларига белгиланган тартибда сотиш шарти билан амалга оширилади;

республика ҳудудларида деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида зомонавий савдо мажмуалари қуриш бўйича пудрат ташкилотларини танлаш Дирекция томонидан амалга оширилади.

11. Зомонавий савдо мажмуалари қурилиши билан боғлиқ харажатларни оптималлаштириш мақсадида 2020 йил 1 январгача бўлган муддатда:

Дирекция — зомонавий савдо мажмуаларини қуриш учун берилган ер участкалари учун ер солиғи, шу жумладан, битимларни давлат рўйхатидан ўтказишда давлат божлари ва йиғимлар, қурилиши тугалланган зомонавий савдо мажмуаларини белгиланган тартибда сотишдан олган даромадлар бўйича юридик шахслардан олиннадиган фойда солиғи, қўшилган қиймат солиғи, ободонлаштириш ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи ҳамда давлат мақсадли жағғармаларига мажбурий тўловлар тўлашдан;

ташкيلي-ҳуқуқий шаклидан қатъи назар, зомонавий савдо мажмуалари қурилишига сандвич-панеллар етказиб берадиган ташкилотлар божхона тўловларидан (божхона расмийлаштируви йиғимларидан ташқари) озод этилсин.

12. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига, тижорат банкларига Дастурни амалга ошириш доирасида:

савдо мажмуалари қурилиши учун тадбиркорлик субъектларига Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг қайта молиялаштириш ставкасидан юқори бўлмаган фоизларда камида 5 йил муддатга ва асосий қарзни қайтариш бўйича камида 1 йиллик имтёзли давр билан кредитлар ажратилишини таъминлаш;

тижорат банкларига нисбатан бир тармоқ ташкилотларига бериладиган кредитларнинг энг юқори улушига доир белгиланган чекловлар ҳамда тижорат банкларининг бошқа ташкилотларнинг устав капиталларида иштироки юзасидан чекловлар қўлланмаслик тавсия этилсин.

13. Белгилаб қўйилсинки:

Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки иш-

тирокида сандвич-панеллардан, йиғма энгил конструкциялардан кенг фойдаланилган ҳолда барпо этилган савдо павильонларини ўз ичига олган деҳқон бозорларининг устав фондида белгиланган тартибда 51 фоиздан кам бўлмаган давлат улуши сақлаб қолинади;

Дирекция томонидан деҳқон бозорлари ҳудудида йиғма конструкцияли вақтинчалик савдо павильонларини қуришга сарфланган маблағлар зомонавий савдо мажмуалари лойиҳа қийматига киритилмайди. Бунда Дирекция зарурат бўлганда энгил конструкцияли вақтинчалик савдо павильонларини бузиш ва бошқа жойга кўчириш ҳуқуқига эга бўлади.

14. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва Фавқулодда вазиятлар вазирлиги:

Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, вилоятлар ички ишлар бошқармалари ва фавқулодда вазиятлар бошқармалари томонидан зомонавий савдо мажмуалари лойиҳаларини ишлаб чиқишда фуқаролар хавфсизлиги ҳамда ёнғин хавфсизлиги талаблари таъминланиши, видеокузатув камералари ҳамда фавқулодда вазиятлар ҳақида фуқароларга хабар бериш тизими билан жиҳозланиши, айниқса, автотранспорт воситаларини вақтинча сақлаш жойлари етарли бўлиши, жамоат, шахсий ва авария-қутқарув автотранспорт воситалари эркин ҳаракатланиши учун йўллар зарур сифатга эга бўлиши устидан назорат ўрнатилишини;

қурилиши тугалланган объектларни фойдаланишига топширишдан олдин уларда хавфсизликни таъминлашнинг назарда тутилган амалий-тактик машғулотлар ўтказилишини ва кейинчалик бундай тадбирлар ҳар чорада бир марта ўтказилиши йўлга қўйилишини таъминласинлар.

15. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий вазирлиги, "Ўзметкомбинат" АЖ ва "Ўзқурилишматериаллари" АЖ буюртмачи ҳамда лойиҳалаш ташкилотининг асосланган ҳисоб-китоблари бинодан деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида зомонавий савдо мажмуалари қуриш учун тартибга солинадиган нархлар бўйича металл прокати ва цемент ажратилишини таъминласинлар.

16. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида зомонавий савдо мажмуалари қуриш ишларини амалга ошириш учун белгиланган тартибда зарур ер участкалари ажратилишини, шунингдек, уларнинг ҳудудлари тайёрланишини ҳамда бино ва иншоотлар бузилиши тўғрисида юридик ва жисмоний шахсларга етказилган зарарлар қопланишини таъминласинлар.

17. 2017 йил 1 апрелдан бошлаб шундай тартиб жорий этилсинки, унга мувофиқ:

деҳқон бозорларига туташ ҳудудларда жойлашган автотранспорт воситаларини вақтинча сақлаш жойлари ушбу деҳқон бозорлари таркибига ўтказилади ва кейинчалик улар фаолиятдан тушган пул тушумлари деҳқон бозорларининг солиқ солинадиган даромадлари таркибига киритилади ҳамда ушбу маблағларнинг 50 фоизи маҳаллий бюджетларга йўналтирилади;

(Давоми 5-бетда.)

2017-yil 29-mart, № 25 (8986)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

2017–2019 йиллар даврида деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида замонавий савдо мажмуалари қуриш дастурини тасдиқлаш тўғрисида

(Давоми. Боши 1-, 4-бетларда.)

50 та ва ундан ортиқ савдо ўринлари мавжуд бўлган барча деҳқон бозорларида, шунингдек, деҳқон бозорларига туташ ҳудудлардаги автотранспорт воситаларини вақтинча сақлаш жойларида бир марталик йиғимнинг йиғилиши давлат солиқ хизмати органларининг ходимлари томонидан назорат қилиниши таъминланган ҳолда фақат банк тизими орқали ундирилишини автоматлаштирилган тарзда ҳисобга олиш мажбурий тартибда жорий қилинади.

18. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси деҳқон бозорлари ҳудудида санитария-эпидемиология хизмати ва

ёнгин хавфсизлиги давлат хизматининг доимий фаолият кўрсатувчи турғун постлари ташкил этилишини, бозорларда санитария, молиявий интизомга риоя этилиши, ёнгин хавфсизлиги ҳолати учун масъул бўлган ходимлар бириктирилишини, шунингдек, уларнинг фаолияти ташкил этилишини белгиланган тартибда таъминласинлар.

19. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси, Иқтисодиёт вазирлиги масалага алоқадор вазирликлар ва идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда бир ой муддатда деҳқон бозорларида ва замонавий савдо мажмуаларида озиқ-овқатлар ҳамда кишлоқ хўжалиги маж-

сулотлари савдосини самарали ташкил этиш ва уларнинг қошида савдохарид корхоналари ташкил қилиш бўйича Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига аниқ таклифлар киритсин.

20. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси, Молия вазирлиги, Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда қонун ҳужжатларига ушбу қарордан келиб чиқадиган ўзгартиш

ва қўшимчалар тўғрисида бир ой муддатда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

21. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари — "Ўзбекистон темир йўллари" АЖ бошқаруви раиси А.Раматов ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — кишлоқ ва сув хўжалиги вазири З.Мирзаев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ш.МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2017 йил 27 март

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2017–2019 йиллар даврида деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида замонавий савдо мажмуалари қуриш дастурини тасдиқлаш тўғрисида»ги қарорига шарҳ

Давлатимиз мустақиллиги даврида деҳқон бозорларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, харидорлар ва сотувчилар учун қулай шарт-шароитлар яратиши, республиканинг йирик саноат шаҳарлари ва кишлоқ туманлари марказларида фаолият кўрсатаётган бозорлар ҳудудларини ободонлаштириш борасида муҳим ишлар амалга оширилди.

Кейинги 5 йилда Тошкент шаҳрида ва ҳудудларда 17 та деҳқон бозори мукамал реконструкция қилинди. Хусусан, ошкент шаҳридаги «Олой» ва «Миробод» бозорлари тўлиқ бузиб ташланди ва уларнинг ўрнида аънавий шарҳ беаъги элементларидан фойдаланилган янги замонавий деҳқон бозорлари барпо этилди.

Бундан ташқари, айрим шаҳарларда, вилоятлар ва йирик туман марказларида ҳам деҳқон бозорларини бузиб ташлаш, қайта қуриш ва реконструкция қилиш ишлари амалга оширилди, уларнинг ўрнида барча зарур муҳандислик-коммуникация инфратузилмасига ҳамда сотувчилар ва харидорлар учун қулайликларга эга бўлган замонавий обод бозор мажмуалари барпо этилди.

Шу билан бир қаторда, олиб борилган ишларга қарамасдан, аксарият деҳқон бозорларида хавфсизлик чоралари, хусусан, бино ва иншоотларда ёнгин хавфсизлиги талаблари, санитария қоидалари, нормалари ва гигиена нормативлари тўлиқ инobatта олинмаганлиги, шунингдек, автомобиль тўхташ жойларининг етишмаслиги каби ҳолатлар сотувчи ва харидорлар учун бир қатор ноқулайликлар туғдирмоқда.

Ҳозирги вақтда фаолият кўрсатаётган 328 та деҳқон бозорини ҳар томонлама танқидий таҳлил қилиш:

Бозорларнинг 70 фоизидан ортигининг (231) моддий-техника базаси савдон ташкил этишининг замонавий талабларига

(муҳандислик-коммуникация тармоқлари, савдо расталари, ободонлаштириш, автомобиллар тўхташ жойлари ва бошқалар) жавоб бермаслигини;

туманлардаги кишлоқ аҳоли пунктларида жойлашган бозорларнинг 20 фоизидан ортиги (59) ҳафтада фақат бир кун ва зарар кўриб ишлашини;

Бозорларнинг 90 фоизидан ортиги (301) замонавий қурилиш нормалари талаблари ва савдо хизмати кўрсатиш шартлари ҳисобга олинган ҳолда мукамал таъмирлашни талаб этишини;

республика кишлоқ туманлари аҳолиси амалда бозорларда замонавий тўлов тизимларидан (пластик карточкалардан) фойдаланиб кишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ва кундалик эҳтиёж товарларини сотиб олиш имкониятига эга эмаслигини, аҳолига савдо хизматлари кўрсатиш даражаси ҳам замонавий талабларга жавоб бермаслигини кўрсатди.

Деҳқон бозорларининг асосий қисми катта ҳудудларни эгаллайди, кўпинча аҳоли учун истемол товарларининг энг зарур турлари сотувда бўлмайд.

Ушбу барча омиллар деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларни янада ривожлантириш стратегиясини тубдан қайта кўриб чиқиш зарурлигини кўрсатмоқда.

Деҳқон бозорларининг меъморий қиёфасини яхшилаш ва замонавий савдо-бозор инфратузилмасини шакллантириш мақсадига Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2017–2019 йиллар даврида деҳқон бозорларини реконструкция қилиш ва уларнинг ҳудудида замонавий савдо мажмуалари қуриш дастурини тасдиқлаш тўғрисида»ги қарорини қабул қилинди.

Деҳқон бозорларини реконструкция қилишни давом эттириш концепциясининг асосий йўналишлари этиб қуйидагилар белгиланди:

Бозорлар сонини ва улар эгаллаб турган майдонларни мақбуллаштириш;

Бозорлар ҳудудида мижозларга сифатли сервис хизмати кўрсатишни ташкил этган ҳолда озиқ-овқат ва истеъмол товарлари билан савдо қилишга мўлжалланган замонавий савдо мажмуалари қуриш;

кишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сотиладиган бозорларни реконструкция қилиш, сандвич-панеллардан кенг фойдаланилган ҳолда энгил конструкцияли йиғиб-терилладиган савдо павильонлари барпо этишни ва зарур муҳандислик коммуникациялари билан таъминлашни назарда тутувчи қулай шарт-шароитлар яратиш.

Қарор билан деҳқон бозорларини реконструкция қилиш дастури тасдиқланди, унда қуйидагилар назарда тутилган:

биринчи — деҳқон бозорлари ҳудудида замонавий савдонинг барча талабларига жавоб берадиган 3 қаватли гипермаркетлар (9), 2 қаватли супермаркетлар (28), 1 қаватли супермаркетлар (126) ва минимаркетлар (79), шунингдек, уларга туташ ҳудудларда автомобилларга мўлжалланган автотураргоҳлар барпо этиш; иккинчи — сандвич-панеллардан кенг фойдаланилган ҳолда энгил конструкцияли йиғиб-терилладиган кишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сотишга ихтисослашган савдо павильонлари қуриш;

учинчи — 59 та самарасиз ва зарар кўриб ишлаётган деҳқон бозорларини оптималлаштириш, кейинчалик уларнинг ҳудудида замонавий савдо ва озиқ-овқат объекти қуриш.

Алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, қуйидагилар лойиҳаларни молиялаштириш манбалари ҳисобланади: республиканинг кишлоқ туманларидаги деҳқон бозорлари ҳудудида ташкил этиладиган савдо мажмуалари қурилиши, улар ҳудудини ободонлаштириш ва автотураргоҳлар ташкил қилишга — "Ўзмилийбанк" маблаглари;

йирик шаҳарлардаги деҳқон бозорлари ҳудудида ташкил этиладиган савдо мажмуалари қурилиши, улар ҳудудини ободонлаштириш ва автотураргоҳлар ташкил қилишга — биринчи навбатда тадбиркорлар маблаглари ҳисобига, шу жумладан, тижорат банкларининг камида 5 йил муддатга берилладиган, Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг қайта молиялаштириш ставкасидан оширилмайдиган ставка бўйича кредит маблаглари;

республиканинг шаҳар ва туманларида фаолият кўрсатаётган деҳқон бозорлари ҳудудида қуриладиган савдо мажмуаларининг ёнида ташкил этиладиган сандвич-панеллардан кенг фойдаланиладиган энгил конструкцияли савдо павильонларини ташкил этишда — "Ўзмилийбанк" маблаглари.

Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, Дастурни амалга оширишга жами 746 миллиард сўм, шундан 631,5 миллиард сўм "Ўзмилийбанк" маблаглари ва 81,5 миллиард сўм тадбиркорлик субъектларининг ўз маблаглари ҳамда тижорат банкларининг имтиёзли кредит ресурслари жалб этилади.

Энг муҳими, республиканинг кишлоқ туманларида фаолият кўрсатиб турган деҳқон бозорлари ҳудудида ташкил этиладиган 3 та 3 қаватли гипермаркет, 21 та 2 қаватли ва 116 та 1 қаватли супермаркет ҳамда 63 та минимаркет қурилиши "Ўзмилийбанк" томонидан амалга оширилиб, кейинчалик маҳаллий ҳокимликлар билан биргаликда, жойлардаги молиявий барқарор тадбиркорларга хусусий мулк сифатида сотилиши кўзда тутилган.

Бундан ташқари, республика шаҳарларида қуриладиган 6 та замонавий гипермаркет, 17 та супермаркет ҳамда 16 та минимаркет қурилиши Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва шаҳарлар ҳокимликлари томонидан тасвია этилган молиявий барқарор бўлган маҳаллий

тадбиркорларнинг ўз маблаглари ҳисобидан амалга оширилиши белгиланган.

Деҳқон бозорлари ҳудудида қуриладиган 531 та замонавий ва ихчам энгил темир қавдоқуриладиган фойдаланган ҳолда йиғиб-терилладиган савдо расталарининг қурилишини молиялаштириш, шунингдек, "Ўзмилийбанк" маблаглари ҳисобидан амалга оширилади.

2017 йилнинг 1 апрелидан бошлаб республика ҳудудларида 50 та ва ундан ортиқ савдо ўринлари мавжуд бўлган барча деҳқон бозорларида давлат солиқ хизмати органларининг ходимлари томонидан йиғимнинг тўлиқлигини ҳар куни текширган ҳолда фақат банк тизими орқали бир марталик йиғимлар ундирилишининг автоматлаштирилган тарзда ҳисобга олиниши мажбурий тартибда жорий этилади.

Бундан ташқари, 2017 йилнинг 1 апрелидан бошлаб деҳқон бозорларига тегишли ҳудудда жойлашган автотўхташ жойлари мазкур бозорлар ихтиёрига ўтказилади. Автотўхташ жойларидан тушадиган пул тушумлари ҳисобидан бозорлар ва савдо комплексларнинг даромадлари ошади, бу эса бир вақтинчи ўзда бозорлар даромадларидан давлат бюджетига ажратмалар ортишини таъминлайди.

Дастурнинг амалга оширилиши деҳқон бозорларининг сони ва ҳудуди мақбуллаштирилишини, уларнинг майдонларидан ва инфратузилма объектларидан самарали фойдаланилишини, кишлоқ хўжалиги маҳсулотлари билан савдо қилиш соҳасида ягона давлат сиёсати амалга оширилишини, харидорлар учун қулай савдо муҳити яратилишини, савдон ҳисоб-китоб терминлари орқали ташкил этиш ҳисобига нафд пул маблаглари айланмаси қисқаришини, шунингдек, республикада 2020 йилда деҳқон бозорлари тўлиқ реконструкция қилинишини таъминлайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг тўққизинчи ялпи мажлиси тўғрисида АХБОРОТ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Қонун билан Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 80, 81, 83, 93, 107, 110, 112-моддаларига тегишли ўзгартишлар ва қўшимча киритилмоқда. Ушбу тузатишларга мувофиқ Олий ҳўжалик суди ва Олий суд фуқаролик, жиноий, маъмурий ва иқтисодий суд иши юритуви соҳасидаги суд ҳўқимиятининг ягона олий органига — Ўзбекистон Республикаси Олий судига бирлаштирилмоқда.

Қонунни муҳокама қилиш давомида сенаторлар томонидан қайд этилганидек, суд ҳўқимиятининг олий органи икита эканлиги, жўмладан, Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Олий ҳўжалик судининг маъжудлиги, авваламбор, суд тизимини бошқариш функцияларининг тарқорлашишга сабаб бўлаётган эди, амалдаги тузилма ягона суд амалиётини, хизмат вазибаларининг оқилона тақсимлашини таъминлаб бермаётган эди.

Мажлисида таъкидланганидек, қабул қилинган конституциявий ўзгартишлар мамлакатимизда суд тизимини янада чўқур ислох қилиш, демократлаштириш, одил судловнинг самарадорлигини ошириш учун асос яратди.

Мазкур конституциявий тузатишларга мувофиқ суд тизимида иқтисодий ва маъмурий судлар тузилмоқда. Сенаторлар қайд этганларидек, Қорақалпоғистон Республикасининг, вилоятлар ва Тошкент шаҳрининг иқтисодий, маъмурий судларини, шўнингдек, туманлараро, туман, шаҳар иқтисодий судларини ҳамда туман, шаҳар маъмурий судларини ташкил этишни назарда тутувчи ушбу конституциявий ўзгартишлар мамлакатимизда олиб борилаётган маъмурий, иқтисодий, бозор ислохотларини суд-ҳўқуқий ҳўжатдан таъминлаш самарадорлигини оширишнинг, хўсусий мулк ҳўқуқини, тадбиркорлик фаолиятини судда ишончли ҳўмия қилишнинг муҳим омилга айланади. Жўмладан, оммавий-ҳўқуқий муносабатлардан келиб чиқадиган маъмурий низоларни, шу жўмладан, давлат органларининг ҳаракатларига ёки ҳаракатсизлигига, қарорлари устидан фуқароларнинг, тадбиркорлик субъектларининг берган шикоятларини ва мувожадатларини кўриб чиқишга ваколатли бўлган турли даражадаги маъмурий судларнинг тузилиши исонларнинг, юридик шахсларнинг қонуний ҳўқуқларини ва эркинликларини, манфаатларини судда ҳўмия қилиш самарадорлигини тўбдан оширади.

Асосий қонунимизга киритилаётган ўзгартишларга мувофиқ суд-ҳўқуқ тизимида янги институт — Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши жорий этилмоқда. Бу Кенгаш аввал амалда бўлган Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳўзуридаги Судьяларни танлаш ва лавозимларга тавсия этиш бўйича олий малака комиссиясини алмаштириши лозим. Мажлис давомида таъкидланганидек, мазкур комиссия зарур конституциявий макомга, етарли ваколатларга эга бўлмаган, бу эса амалдаги судьялар корпусини шакллантириш ишларининг самарадорлигига таъсир кўрсатган.

Судьялар олий кенгаши тузилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 111-моддасининг янги таҳририда Судьялар олий кенгашининг конституциявий макўми аниқ мустаҳкамлаб кўйилган. Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши судьялар ҳўжамиятининг органи ҳўсбланади ва Ўзбекистон Республикаси суд ҳўқимияти мустақиллиги ҳўқидаги конституциявий принципга риоя этилишини таъминлашга кўмаклашиши белгилаб кўйилмоқда. Кенгаш раиси Ўзбекистон Республикаси Президентининг тақдимига биноан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати томонидан тайинлашини (Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 80-моддасининг 4-банди), Судьялар олий кенгаши аъзолари қўнунга мувофиқ давлат раҳбари томонидан таъкидлашиши белгилаб кўйилмоқда.

Конституция Судьялар олий кенгашига кенг ваколатлар беради. Конституция 93-моддаси биринчи қисми 14-бандининг янги таҳририга мувофиқ Президент Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши тақдимомасига биноан вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари раислари ва раис ўринбосарларини, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди раисини лавозимга тайинлайди ҳамда лавозимидан озод қилади.

Айни пайтда Кенгаш Ўзбекистон Республикаси Президенти билан келишган ҳўлда Ҳарбий судлар, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари судьяларини, туманлараро, туман, шаҳар судлари раисларини ҳамда судьяларини мустақил равишда лавозимга тайинлайди ҳамда лавозимидан озод қилади. Шўни қайд этиш керакки, аввал судьяларнинг бу тоифалари Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тайинланар эди.

Сенаторлар қайд этганларидек, Конституцияга суд ҳўқимиятининг фаолиятини тўбдан яхшилашга, нуфузини оширишга, судлар тузилишини такомиллаштиришга ҳамда судьяларни танлаш ва лавозимларга тайинлаш тизимини демократлаштиришга қаратилган ушбу ва бир қатор бошқа ўзгартиш ҳамда қўшимчаларнинг киритилиши фуқаролар ва тадбиркорлик субъектлари ҳўқуқлари, эркинликлари, қўнуний манфаатлари судда ишончли ҳўмия қилинишини таъминлашнинг, мамлакатда қўнун устуворлигини, қўнунийликни мустаҳкамлашнинг муҳим омилга айланади. Қўнун сенаторлар томонидан маъқулланди.

Шўндан сўнг сенаторлар "Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикасининг қўнунини кўриб чиқдилар. Сенаторлар таъкидлаганларидек, Судьялар олий кенгашининг тузилиши юқори малакали суд корпусини шакллантиришга, фуқаролар ҳўқуқлари ва қўнуний манфаатларининг ишончли ҳўмия қилинишини таъминлашга қаратилган. Қўнун Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгашининг асосий вазибалари ва ваколатларини, ҳўқуқлари ҳамда мажбуриятларини, уни шакллантириш ва фаолиятини ташкил этиш тартибини белгилаб беради.

Кенгаш фаолиятининг асосий принциплари қўнунийлик, мустақиллик, коллегиялик, холислик, аъзоларнинг тенг ҳўқуқчилиги ва очиклик ҳўсбланади.

Кенгаш ўз фаолиятини фақат қўнунга бўйсўнган ҳўлда давлат органлари ва бошқа ташкилотлар, шўнингдек, мансабдор шахслардан мустақил равишда амалга ошириши, Кенгаш фаолиятига аралашшга йўл кўйилмаслиги ва бу қўнунда назарда тутилган жавобгарликка сабаб бўлиши белгилаб кўйилган. Кенгаш аъзолари қарорлар қабул қилишда сиёсий қарашлардан ва бошқа ташқи таъсирлардан холи бўлган ўз нуқтаи назарини ифодалайди.

Қўнунга мувофиқ Кенгаш раис, раис ўринбосари, унинг аъзолари ва котибидан иборат йигирма бир нафар таркибда судьялар, ҳўқуқни муҳофаза қилувчи органлар, фуқаролик жамияти институтлари вакиллари ва ҳўқуқ соҳасидаги юқори малакали мутахассислар орасидан шакллантирилади. Кенгаш раиси Ўзбекистон Республикаси Президентининг тақдимига биноан Сенат томонидан тайинланади. Кенгаш раисининг ўринбосари Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан таъкидланади ва бир вақтнинг ўзида Кенгаш ҳўзуридаги Одил судлов муаммоларини ўрганиш тадқиқот марказини бошқаради.

Бўнда Кенгашнинг ўн бир нафар аъзоси Кенгаш раисининг тақдимомасига биноан Ўзбекистон Республикаси Президентининг тақдимига биноан судьялар орасидан таъкидланади. Кенгашнинг бир нафар аъзоси Қорақалпоғистон Республикаси судлари судьялари орасидан таъкидланади. Сенаторларнинг фикрича, бўндай тартиб судьялар корпуси фаолиятини шакллантиришда, ташкил этишда судьялар, судьялар ҳўжамияти ролини оширади. Кенгаш котиби ва

унинг етти нафар аъзоси ҳўқуқни муҳофаза қилувчи органлар, фуқаролик жамияти институтлари вакиллари ҳамда ҳўқуқ соҳасидаги юқори малакали мутахассислар орасидан Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан таъкидланади. Кенгашнинг 13 нафар аъзоси, шу жўмладан, Кенгаш раиси, котиби ва ўн бир нафар аъзоси Кенгашда доимий асосда ишлайди. Кенгашнинг қолган саккиз нафар аъзоси ўз фаолиятини жамоатчилик асосида амалга оширади. Қўнунда Кенгаш аъзоларининг макўми белгилаб берилмоқда, уларнинг ваколат мўддати 5 йил этиб белгиланмоқда.

Конституцияга қўдалари асосида ва уни янада ривожлантириб, қўнунда Кенгаш ваколатлари белгиланмоқда. Юқорида кўрсатилган ваколатлар билан бир қаторда Кенгаш судья кадрлар захирасини шакллантиради, судьялар лавозимларига номзодларни танлов асосида танлайди, турли даражалардаги судлар судьяларини тайинлаш, қайта тайинлаш, ваколатларини мўддатидан илгари тугатиш билан боғлиқ бошқа масалаларни ҳал қилишда иштирок этади.

Кенгаш судьяларни давлат муқофолари билан тақдирлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президентига илтимоснома киритиш, судьяларни интизомий, жиноий ёки маъмурий жавобгарликка тортиш билан боғлиқ масалаларни кўриб чиқиш ваколатига эга. Кенгашнинг муҳим вазибаларидан бири — суд-ҳўқуқ соҳасидаги қўнун ҳўжатларини такомиллаштириш, суд ҳўқимиятининг чинакам мустақиллигини ва ягона суд амалиётини таъминлаш, одил судловга эришиш даражасини ва уни амалга ошириш сифатини яхшилаш бўйича тақлифлари кўриб чиқиш учун Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумига киритишдан иборат.

Шўнингдек, қўнунда Кенгаш аъзолари мустақиллиги, уларни ижтимоий ҳўмия қилиш кафолатлари белгиланган. Қўнун сенаторлар томонидан маъқулланди.

Шўндан сўнг сенаторлар "Судлар тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қўнунига, Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик процессуал ва Ҳўжалик процессуал кодексларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳўқида"ги Ўзбекистон Республикаси қўнунини кўриб чиқдилар. Қўнун Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 21 октябрда қабул қилинган "Суд-ҳўқуқ тизимини янада ислох қилиш, фуқароларнинг ҳўқуқ ва эркинликларини ишончли ҳўмия қилиш кафолатларини кўчайтириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ҳамда 2017 йил 21 февралда қабул қилинган "Ўзбекистон Республикаси суд тизимини тузилмасини тўбдан такомиллаштириш ва фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармонларига мувофиқ ишлаб чиқилди.

Сенаторлар «Судлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қўнунига, Фуқаролик процессуал ва Ҳўжалик процессуал кодексларига киритилаётган ўзгартишлар ҳамда қўшимчалар янги тузилаётган маъмурий ва иқтисодий судлар фаолиятининг тегишли ҳўқуқий базасини яратишга қаратилганлигини таъкидладилар.

Хўсусан, Олий ҳўжалик суди ва Олий суднинг бирлаштирилиши, иқтисодий судлар ташкил этилиши, Ҳарбий судларнинг макўми қайта кўриб чиқилиши муносабати билан "Судлар тўғрисида"ги қўнундан ҳўжалик судларининг фаолиятини тартибга солувчи нормалар чиқариб ташланмоқда, округ Ҳарбий судлари ва Ҳарбий ҳайъатлар тугатилмоқда.

Олий суд тузилмасига маъмурий ва иқтисодий ишлар бўйича ҳайъатлар киритилмоқда, Ҳарбий ҳайъат бекор қилинмоқда.

Қўнунга киритилган ўзгартиш ва қўшимчалар маъмурий судлар тасаруфидоги иш тоифаларини аниқ белгилаб бермоқда. Бу давлат органларининг, фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг, шўнингдек, улар ман-

сабдор шахсларининг оммавий-ҳўқуқий муносабатлардан келиб чиқадиган ҳаракатлари (қарорлари) юзасидан шикоятлар ва аризалар билан боғлиқ.

Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши тузилиши муносабати билан "Судлар тўғрисида"ги қўнунга ўзгартиш ва қўшимчалар киритилмоқда. Ушбу ўзгартиш ва қўшимчаларга мувофиқ Кенгаш зиммасига судлар фаолиятини ташкилий ҳўжатдан таъминлаш функциялари юклатилмоқда. Шўндай тартиб белгиланмоқдаки, унга кўра судья Судьялар олий кенгашининг ҳўласасисиз жавобгарликка тортилиши, қамўқа олиниши мўмкин эмас. Кенгаш Раисига Олий суд Пленуми мажлисларида иштирок этиш ҳўқуқи берилмоқда.

"Судлар тўғрисида"ги қўнунга киритилган ўзгартиш ва қўшимчаларга мувофиқ судьяларни сайлаш (тайинлаш), улар ваколатларини мўддатидан илгари тугатиш тартиби белгиланмоқда.

Қўнунда судья лавозимга биринчи марта беш йиллик мўддатни, навбатдаги ўн йиллик мўддатни ва судьялик лавозимида бўлишнинг мўддатсиз даврини белгилаш, умумий судьялик стажидан келиб чиққан ҳўлда судьяларнинг ваколат мўддатини ҳўсблаб чиқариш тартиби, судлар раисларини 5 йилга сайлаш (тайинлаш), айни бунда ушбу лавозимни сурункасига икки мўддатдан ортик эгаллаш мўмкин эмаслиги назарда тутилмоқда.

Бўнда Ўзбекистон Республикаси Олий судининг судьялари учун судьялик лавозимда бўлишнинг энг юқори ёши 70 ёшни, бошқа судларнинг судьялари учун 65 ёшни ташкил этади. Олий суднинг судьяси лавозимида бўлишнинг энг юқори ёши мамлакат Президентини томонидан, бошқа судларнинг судьяси лавозимида бўлишнинг энг юқори ёши Судьялар олий кенгаши томонидан беш йилгача узайтирилиши мўмкин.

Сенаторларнинг фикрича, ушбу Қўнуннинг қабул қилиниши суд ҳўқимиятининг нуфузини янада оширишга, чинакам мустақиллигини таъминлашга, жисмоний ва юридик шахслар ҳўқуқлари ҳамда қўнуний манфаатларининг ишончли ҳўмия қилинишини таъминлаш бўйича судлар фаолиятининг самарадорлигини оширишга кўмаклашади. Қўнун сенаторлар томонидан маъқулланди.

Шўндан сўнг сенаторлар "Фуқароларнинг ҳўқуқ ва эркинликларини ишончли ҳўмия қилиш кафолатларини таъминлашга доир қўшимча чора-тадбирлар қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қўнун ҳўжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қўнунини кўриб чиқдилар. Қўнун Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 21 октябрдаги "Суд-ҳўқуқ тизимини янада ислох қилиш, фуқароларнинг ҳўқуқ ва эркинликларини ишончли ҳўмия қилиш кафолатларини кўчайтириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармонига мувофиқ тайёрланди.

Сенаторлар таъкидлаганларидек, ушбу қўнун суд-ҳўқуқ тизимини янада демократлаштиришга ва эркинлаштиришга, суд, ҳўқуқни муҳофаза қилиш ва назорат органлари фаолиятининг самарадорлигини оширишга, аҳолининг одил судловга бўлган ишончини оширишга, жамиятда қўнун устуворлигини таъминлашга ҳамда қўнунийликни мустаҳкамлашга қаратилган.

Қўнун билан Жиноят, Жиноят-процессуал, Фуқаролик процессуал, Жиноят-ижроия кодексларига, "Судлар тўғрисида"ги ва "Прокуратура тўғрисида"ги қўнунларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритилмоқда. Ушбу ўзгартиш ва қўшимчаларда қамўқа олиш тарзидаги жиноий жазони бекор қилиш назарда тутилмоқда, шу билан бир вақтда жиноий жазолар тизимига озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган энгилрок жазо турли — "мажбурий жамоат ишлари" киритилмоқда.

(Давоми 7-бетда.)

2017-yil 29-mart, № 25 (8986)

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг тўққизинчи ялпи мажлиси тўғрисида АХБОРОТ

(Давоми. Боши 1-, 6-бетларда.)

Жиноят содир этганликда гумон қилинаётган шахсларни қамоқда сақлаш мuddати 72 соатдан 48 соатгача, қамоқда олиш ёки уй қамоғи тарзидаги эхтиёт чорасини қўллаш, шунингдек, дастлабки тергов мuddатлари 12 ойдан 7 ойгача қисқартирилмоқда.

Бундан ташқари, ушбу ўзгариш ва қўшимчаларга мувофиқ почта-телеграф жўнатмаларини хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда. Шундай қилиб, суд иши юритувида "Хабес корпус" институтининг хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда. Шундай қилиб, суд иши юритувида "Хабес корпус" институтининг хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда. Шундай қилиб, суд иши юритувида "Хабес корпус" институтининг хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда.

Бундан ташқари, ушбу ўзгариш ва қўшимчаларга мувофиқ почта-телеграф жўнатмаларини хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда. Шундай қилиб, суд иши юритувида "Хабес корпус" институтининг хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда.

Бундан ташқари, ушбу ўзгариш ва қўшимчаларга мувофиқ почта-телеграф жўнатмаларини хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда. Шундай қилиб, суд иши юритувида "Хабес корпус" институтининг хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда.

Бундан ташқари, ушбу ўзгариш ва қўшимчаларга мувофиқ почта-телеграф жўнатмаларини хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда. Шундай қилиб, суд иши юритувида "Хабес корпус" институтининг хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда.

Бундан ташқари, ушбу ўзгариш ва қўшимчаларга мувофиқ почта-телеграф жўнатмаларини хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда. Шундай қилиб, суд иши юритувида "Хабес корпус" институтининг хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда.

Бундан ташқари, ушбу ўзгариш ва қўшимчаларга мувофиқ почта-телеграф жўнатмаларини хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда. Шундай қилиб, суд иши юритувида "Хабес корпус" институтининг хатлаб қўйишга ва мурдани эксгумация қилишга санкциялар бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга бериш назарда тутилмоқда.

даги ҳуқуқий тартибга солишни такомиллаштиришга қаратилган ҳуқуқий механизмлар мустаҳкамланмоқда.

Бундан ташқари, ушбу қонун билан Фуқаролик кодексига, "Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида" - ги, "Рақобат тўғрисида" ги қонунларга ўзгариш ва қўшимчалар киритилмоқда. Ушбу ўзгариш ва қўшимчаларга мувофиқ "сохта маҳсулот" тушунчасига аниқ таъриф берилмоқда, инфосиз рақобат турларига аниқлик киритилмоқда, товар белгисидан фойдаланиш (фойдаланмаслик), товарни товар белгисига ўхшаш бўлган белгидан қонунга хилоф равишда фойдаланиш орқали реализация қилиш билан боғлиқ бўлган муносабатларни ва бу соҳадаги бошқа муносабатларни тартибга солишининг самаралироқ механизмлари белгиланмоқда.

Шунингдек, "Чет эл инвестициялари тўғрисида" ги, "Солиқ маслаҳати тўғрисида" ги қонунларга, Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ва Солиқ кодексига ўзгариш ҳамда қўшимчалар киритилмоқда.

Жумладан, киритилган ўзгаришларда чет эл инвестициялари иштирокидаги янгидан ташкил этилган ишлаб чиқариш корхоналарига ўзлари давлат рўйхатидан ўтказилган санда амалда бўлган солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар ставкаларини давлат рўйхатидан ўтказилган пайтдан эътиборан беш йил ичида қўллаш ҳуқуқи берилиши назарда тутилмоқда (бундан ресурс ва божона божлари мустасно). Масъул ўзгариш ва қўшимчаларга мувофиқ тадбиркорлик субъектлари ҳақамлик судининг ҳал қилув қарорларини мажбурий ижро этиш учун ижро варақаси бериш тўғрисида ариза берганда судларда давлат божини тўлашдан озод қилинмоқда.

Шунингдек, қонунда солиқ маслаҳатчилари ташкилотлари фаолиятининг ҳуқуқий асосларини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари ҳам назарда тутилмоқда. Қонун сенаторлар томонидан маъқулланди.

Сенаторлар "Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида ҳарбий-техникавий ҳамкорлиқни ривожлантириш тўғрисидаги шартномани (Москва, 2016 йил 29 ноябрь) ратификация қилиш ҳақида" ги, "Ўзбекистон Республикаси ва Афғонистон Ислому Республикаси ўртасида ушлаб бериш тўғрисидаги битимни (Тошкент, 2016 йил 17 октябрь) ратификация қилиш ҳақида" ги ҳамда "Марказий Осиё минтақавий иқтисодий ҳамкорлик институти тасис этиш тўғрисидаги битимни (Ислмобод, 2016 йил 26 октябрь) ратификация қилиш ҳақида" ги Ўзбекистон Республикаси қонуни қўйишга қаратилганлигини таъкидлади.

Шундан сўнг сенаторлар Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (Омбудсман) нинг 2016 йилдаги фаолияти тўғрисидаги ҳисоботини эшитди.

Олий Мажлис Инсон ҳуқуқлари бўйича вакилининг ҳисоботида қайд этилганидек, Омбудсманнинг 2016 йилдаги фаолиятининг асосий йўналишлари инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари тўғрисидаги қонун ҳужжатларига давлат органлари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва мансабдор шахслар риоя этаётганлигини назорат қилиш самардорлигини оширишга қаратилди. Жумладан, инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларини янада такомиллаштиришга ва уни халқаро ҳуқуқ нормаларига мувофиқлаштиришга, аҳолининг ҳуқуқий маданиятини оширишга, шунингдек, фуқаролик жамияти институтлари, халқаро ва хорижий ташкилотлар билан ҳамкорлиқни ривожлантиришга асосий эътибор қаратилди.

Ҳисобот даврида Омбудсман томонидан "Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида" ги, "Маъмурий тартиб-таомиллар тўғрисида" ги қонун лойиҳаларига ҳамда бир қатор бошқа қонун ҳужжатларига тақлифлар киритилди. Омбудсман вакиллари Ўзбекистонда

тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича Омбудсман институтини ташкил этишга доир норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш бўйича Олий Мажлис Қонунчилик палатасида ташкил этилган ишчи гуруҳлар фаолиятида иштирок этдилар.

Ўтган йили Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг, чет давлатлар фуқароларининг, фуқаролиги бўлмаган шахсларнинг, жамоат ташкилотлари ва бошқа юридик шахсларнинг қарийб уч мингта мурожаати Омбудсман томонидан парламент назорати субъекти сифатида қўриб чиқилди ҳамда ҳал этилди.

Муҳожама давомида сенаторлар томонидан 2017—2021 йилларда Ўзбекистон Республикасининг ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини "Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили" да амалга оширишга оид Давлат дастурда белгиланган вазифаларни ҳал этиш бўйича Омбудсман ишларининг самардорлигини оширишга қаратилган тақлифлар ва тавсиялар берилди.

Шундан сўнг сенаторлар Ўзбекистон Республикаси Ҳисоб палатасининг 2016 йилдаги фаолияти тўғрисидаги ҳисоботини эшитишга киришдилар.

Ҳисоботда қайд этилганидек, 2015 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш йўналишига ва 2016 йилдаги иқтисодий дастурнинг энг устувор йўналишларига бағишланган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисида давлатимиз раҳбарининг маърузасида белгилаб берилган вазифалардан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Ҳисоб палатаси томонидан ҳисобот йилида назорат ишларининг йиллик дастури ишлаб чиқилди ва амалга оширилди. Ўтган йил давомида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси ҳамда Сенати, Вазирлар Маҳкамаси ва ҳуқуқни муҳофиза қилиш органлари билан яқин ҳамкорликда 25 та йўналиш бўйича 131 та объектда назорат тадбирлари ўтказилди.

Ҳисоб палатаси томонидан 2015 йилги Давлат бюджетни ижроси тўғрисидаги ҳисобот ташқи аудитдан ўтказилди ва баҳоланди, 2017 йилга мўлжалланган солиқ ва бюджет сиёсатининг асосий йўналишлари ҳамда Давлат бюджетининг лойиҳаси экспертизадан ўтказилди. Худудлар микросида ҳам республика Давлат бюджетини шакллантириш ва ижросини таъминлаш назорат қилинди, бюджетдан молиялаштириладиган ташкилотлар мисолида улардан фойдаланишнинг қонунийлиги, мақсадли йўналтирилганлиги ҳамда самарали эканлиги текширилди.

Назорат тадбирларининг натижалари бўйича тегишли вазирлик, идора ва ҳокимликларга 19 та ёзма кўрсатма юборилди. Давлат бюджети, давлат мақсадли жамғармалари ва ҳўжалик юритувчи субъектлар фойдасига 86 миллиард 643 миллион сўм миқдорда етказилган зарар ундирилди.

Бундан ташқари, ҳисобот даврида Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси ва Сенати билан ҳамкорликда жойларда қонун ҳужжатларининг ижроси, молия-бюджет интизомига риоя этилишини аҳоли ўрганилди. Самарқанд вилояти маҳаллий бюджетни ижросини ўрганиш натижалари халқ депутатларининг вилоят Кенгаши сессиясида хар тарафлама муҳожама этилди. Унинг ишида Қонунчилик палатаси депутатлари ва Сенат аъзолари, тегишли вазирлик ва идоралар вакиллари фаол иштирок этдилар.

Ҳисоб палатаси ҳисоботини қўриб чиқиш йўналишига қўра сенаторлар унинг фаолиятини янада такомиллаштириш юзасидан тақлиф ва тавсиялар билдирдилар.

Шундан сўнг, сенаторлар Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқаруви раисининг Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг 2016 йилдаги фаолияти тўғрисидаги ҳисоботини тингладилар.

Ҳисоботда қайд этилганидек, Марка-

зий банкнинг 2016 йилдаги фаолияти Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш йўналишига ва 2016 йилги иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган мажлисида белгиланган вазифаларни ҳамда Марказий банкнинг аввалги ҳисоботлари йўналиши бўйича Олий Мажлис Сенатининг тегишли қарорларида қайд этилган вазифаларни сўзсиз бажаришга қаратилди.

Банк тизими капиталлашуви даражасини ошириш, унинг ликвидлигини ва барқарорлигини янада мустаҳкамлаш юзасидан қўрилган чора-тадбирлар натижасида тижорат банкларининг умумий капитали 20,2 фоизга кўпайди ва 9,35 триллион сўмни ташкил этди. 2016 йил якунларига қўра банк тизими капиталининг етарлилик даражаси халқаро Базель кўмитаси томонидан белгиланган халқаро стандартлардан деярли 3 баравар, унинг ликвидлиги эса энг юқори индикатор баҳолардан 2 баравар юқори бўлди. Банклар депозитлари ҳажмининг 25,2 фоизга ошиши таъминланди, бу эса банклар активлари ҳажмларининг 23,3 фоизга ошишига олиб келди.

Ҳисобот йилида тижорат банклари томонидан инвестиция лойиҳаларини бажариш учун 12,2 триллион сўм миқдорда кредитлар ажратилди, бу эса 2015 йилга нисбатан 1,2 баравар кўпроқдир.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлашга доир кредит сиёсати сезиларли даражада такомиллаштирилди. Уларга давлатимиз тижорат банклари томонидан ажратилган кредитлар ҳажми 2015 йилга нисбатан 1,3 баравар ошди ва 15,8 триллион сўмни, шу жумладан микрокредитлар 3,3 триллион сўмни ташкил этди. Тижорат банклари томонидан қоллежларнинг битирувчиларига ўз бизнесини ташкил этиш учун қарийб 362,1 миллиард сўм миқдорда имтиёзли кредитлар берилди, бу эса 2015 йилдаги 1,3 баравар кўпроқдир.

2016 йилда банк тизимининг фаолияти иқтисодийнинг юқори ўсиш суръатларини сақлашга ва аҳоли фаровонлиги янада оширилишини таъминлашга қўмақлашди. "Мудис" рейтинг агентлиги сурункасига етти йилдан бери Ўзбекистон банк тизимига "барқарор" рейтинг баҳосини бермоқда.

Ҳисоботни муҳожама этиш чоғида сенаторлар Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг фаолиятини янада такомиллаштиришга қаратилган тақлифлар ва тавсияларни билдирдилар. Хусусан, банк-молия тизимининг барқарорлигини сақлаш, омонатчилар, қарздорлар ва кредитдорлар манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш мақсадига давлат ва бошқа молиявий муассасалар фаолиятини назорат қилиш самардорлигини оширишга доир ишларни қўйишга тавсия этилди. Уй ҳўжалиқларига мамлакат аҳолисини тадбиркорлик фаолиятига жалб қилиш учун имтиёзли микрокредитлар бериш, республика худудларини ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурларида назарда тутилган лойиҳаларни молиялаштириш қўламлари ва ҳўжмларини кенгайтириш борасидаги ишларни қўйишга лозимлиги қайд этилди. Сенаторлар Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 24 йиллигига бағишланган тантанали йўналишида, 2017 йилнинг январь ойида Хўкуматнинг кенгайтирилган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг маърузаларида банк тизими олдида қўйилган вазифаларнинг бажарилишини таъминлаш бўйича тегишли чора-тадбирлар қўриш зарурлигини таъкидладилар.

Ҳисоботларни қўриб чиқиш йўналишига қўра Олий Мажлис Сенатининг тегишли қарорлари қабул қилинди.

Шунинг билан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати тўққизинчи ялпи мажлисининг биринчи иш куни якунланди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Ахборот хизмати

2017-yil — Xalq bilan muloqot va inson manfaatlarini yili

Юртимизда амалга оширилаётган ислохотларнинг бош мақсади, аввало, инсон манфаатлари, унинг орзу-истакларини рўйбега чиқаришга қаратилган билан аҳамиятлидир. Жорий йилнинг «Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили» деб эълон қилиниши мамлакатимизда инсон қадрини, унинг ҳақ-ҳуқуқини барча нарсадан устун эканлигининг ибодидир. Давлатимиз раҳбари жойларда амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий ислохотлар билан танишиш жараёнида ҳар бир фуқаронинг ҳаётдан рози бўлиб яшашини учун юқори ташкилот раҳбарларининг масъулиятини ошириш, халқ билан доимий мулоқот қилиш каби муҳим вазифаларга алоҳида эътибор қаратаётгани халқимизнинг эртанги кунга ишончини янада оширмақда.

Одамларни қийнаётган муаммоларга ўз вақтида ечим топиш мақсадида барча вазирликлар ва уларнинг қўйи тизимида халқ қабулхоналари ташкил этилмоқда. Жумладан, Халқ таълими вазирлиги ва унинг қўйи тизимлари виртуал қабулхоналарига фуқароларнинг muroжаатлари тезкорлик билан қўриб чиқилиб, муаммолар имкон қадар жойида ҳал этилмоқда. Буни Хоразм вилоятидаги таълим муассасалари мисолида ҳам кўриш мумкин.

Янгиариқ туманидаги 11-ИДУМИ-

зимда ҳал этилаётгани натижасида ўтган йиллар давомида ота-оналар ва ўқитувчилар томонидан масъул ташкилотларга ҳеч қандай ариза юборилмаган. Мактабда шикоятларни қабул қилиш бўйича махсус жадвал ишлаб чиқилган. Ота-оналар учун мулоқот хонаси ташкил этилиб, зарур техник воситалар билан тўлиқ жиҳозланган. Ташриф буюрувчилар нафақат муаммолари, балки тақлифларини ҳам билдириб, мактаб маъмурияти билан яқиндан ҳамкорлик қилиш имкониятига эга. Шикоят ва тақлиф-

Яхши уйдан гап чикмас

да 60 нафардан ортик педагог 308 нафар ўқувчига таълим-тарбия бериб келмоқда. Мактаб директорининг ташаббуси билан ўқувчи, ота-оналар ҳамда фуқароларнинг ариза ва шикоятларини ўз вақтида, қонун доирасида қўриб чиқиш механизми яратилган. Ишчи гуруҳи оғзаки ва ёзма muroжаатлар ижросини мониторинг қилиб бормоқда. Мактабда аризалар қўтириш ташкил этилиб, шикоятлар дафтари юритилапти. Ҳеч бир muroжаат эътибордан четда қолмай муаммолар ҳал этилаётгани ходимларнинг вазифасига янада масъулият билан ёндашишига сабаб бўлмоқда.

— 2016 йилда аксарият muroжаатлар ота-оналар томонидан келиб тушди. 256 ариза чиқаришнинг таълим муассасамизга қабул қилишимизни сўраган, — дейди мактаб директори Шержон Қўчқоров. — Уларни қабул тартиби билан таништириб, мактабимизга ўқувчилар тегишли низомлار асосида белгиланган тартибда қабул қилиниши тушунтирилди.

— Ҳар бир muroжаат уч иш кунига қўриб чиқилади, — дейди мактаб директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Тўхтасин Отажонов. — Мисол учун, тўрт нафар ўқувчимизнинг моддий ёрдам ҳамда санаторийларда дам олиш ва даволаниш учун имтиёзли йўлланма сўраб қилган muroжаати қонун доирасида ўрганилиб, касабга уюшмаси билан келишган ҳолда ижобий ҳал этилди. Рўзика Раҳимова, Элмира Отажонова, Давронбек Авезовларга дам олиш ва даволаниш учун имтиёзли йўлланма берилган бўлса, Ровияжон Худойназаровага моддий ёрдам ажратилди.

Мактаб-интернатдаги бу каби хайрли ташаббуслар ўқитувчиларга рағбат ва куч бағишламоқда.

— Мактаб маъмуриятига muroжаатим тезда ижобий ҳал этилиб, Тошкент шаҳридаги «Чинобод» санаторийсида соғлиғимни тиклаб қайтидим, — дейди Элмира Отажонова. — Қаерда рағбат бўлса, ўша жойда ўсиш бўлади. Мактабимиздаги соғлом муҳит мени ўз вазифамга янада масъулият билан ёндашишга ундамоқда.

Урганч туманидаги 38-мактабда ҳам muroжаат қилиш тартиби ҳақида педагогларга етарли маълумот берилгани, ҳар қандай шикоят қўйи ти-

ларни электрон тарзда қабул қилиш ҳам йўлга қўйилган.

— Жорий йилнинг «Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили» деб эълон қилиниши зиммасига катта масъулият юқлади, — дейди мактаб директори Зумрад Курбонбоева.

— Халқ билан янада яқинлашиш, уларнинг дарду ташвишларига шерик бўлиш, муаммоларини вақтида ҳал этиш мақсадида веб-сайтимизда «Ота-оналар muroжаати» деб номланган янги саҳифа очдик. Унда ота-оналар фарзандларининг ўқиши, таълим жараёнидаги ўзгаришлар билан яқиндан танишиш баробарида ўз тақлиф ва эътирозларини билдириш имкониятига эга бўлишди.

Мактабда muroжаатлар билан ишлашда «Оила—маҳалла—таълим муассасаси» ҳамкорлигидан ҳам самарали фойдаланилмоқда. Ҳар бир ўқувчининг ота-онаси билан ҳамкорлик йўлга қўйилган. Кенгашга ўқувчининг яқин қариндошлари ҳам бириктирилган. Ҳар жума кунини улар билан учрашув ташкил этилиб, муаммо ва шикоятлар ҳамкорликда қўриб чиқилади. Тарбия жараёнида барча бирдек масъул эканлиги уқтирилади. Фаол ва намунали ота-оналар рағбатлантирилади. Мактабда ташкил қилинган ота-оналар университетиде ҳуқуқий саводхонлик ва тарбия борасида маърузалар тингланади.

— Фарзандимнинг таълим-тарбиясида мактаб билан доимий мулоқот ўрнатганмиз. 8-синфда ўқийдиган ўғлим Умарбек Искандаров 2016 йили инглиз тили фанидан ўтказилган билимлар беллашувининг республика босқичида учинчи ўринни эгаллади, — дейди Дилором Раҳимова. — Мактаб маъмурияти ота-оналар билан учрашувларда таълим сифатини ошириш борасидаги зарур вазифаларни таъкидлаб, бизни қийнаётган муаммоларни ҳам сўрашади. Уларга биргаликда ечим топамиз.

Ҳар қандай муаммо ва масалани жойида, яъни муайян ташкилот ёки муассасанинг ўзидаёқ ҳал этиш мумкин. Халқимизнинг яхши уйдан гап чикмас, деган нақли замирда аини шу мақсад мужассам. Ҳар қандай муаммонинг қўйи тизимида ҳал этилиши, ўша ерда соғлом муҳит ва рақобатнинг шаклланишига замин яратади.

Феруза ХОЛМУРОВОВА,
«Ma'rifat» мухбири

«Наврўз садолари» — дўстлик тараннуми

Саҳнада доиралар баҳси авжга чиқаётир. Етти-саккиз доирачи ўғлон бас-ма-басига чалади, бири-бирдан ўтказишга уринади. Ногора така-туми ҳам доира зарбидан қолишгиси йўқ — ўтса ўтадики, паст келмайди. Орада мунги билан қўшииб турғувчи най ҳам бадастир. Консерватория саҳнаси кўйи жарангидан, иштирокчи йиғит-қиз ижросидан тўлқинланади, қарсақлар ҳам шунга монанд. «Наврўз садолари» III халқаро халқ чоғуларини оркестрлари ва кўп овозли ансамблларининг мусиқа кўрик-фестивали шундай бошланди.

Ўзбекистон Республикаси Маданият, Халқ таълими вазирликлари, «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия фонди, «Сўғдийна» халқ чоғуларини камер оркестри, «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати, «Тасвирий ойна» ижодий уюшмаси ва бошқа бир қатор ҳамкор ташкилотлар билан биргаликда ўтказилган маъруза фестивал истеъдодлар сафини йил сайин кенгайтирмоқда.

Фестивалда таъкидланганидек, Биринчи Президентимиз Ислам Каримов ташаббуси билан бошланган ва ёш истеъдодларини қўллаб-қувватлаш, уларни рағбатлантириш, ижодий салоҳиятини юзага чиқариш, чекка ҳудудлардаги қобилиятли ўғил-қизларни аниқлаш борасидаги бундай эзгу сазой-ҳаракатлар изчил давом этаётир.

— Болалар билан кўпроқ мулоқотда бўлишимиз, уларнинг нимани хохлаётгани, қизиқишлари, келажакда ким бўлмоқчи эканини муттасил ўрганиб боришимиз, уларга ўзини намойиш этишда доимий кўмакдош бўлишимиз керак, — дейди «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия фонди бошқаруви раиси С.Иномова матбуот анжуманида. — Бола мусиқа орқали оламни таниса, диди, руҳияти қўйлар билан шаклланса, ундан ёмонлик чиқмайди. Ниятимиз ҳам шу, асли.

Матбуот анжумани ҳамда консерватория саҳнасида ансамбль жамоалари чиқишлари бошланди. Фестиваль мактаб-гача таълим муассасалари тарбияланувчиларининг ижроси билан очилди.

Болоҳонларга ҳамкор ташкилотларнинг эсдалик совғалари топширилган, навбат фестивали иштирокчиларига етди. Энг яхши ижро учун курашаётган жамоалар ўзбек композиторларининг аввалдан шартли равишда танланган асарларини Феруза Абдураҳимова таълим муассасалари тарбияланувчиларининг ижроси билан берилди.

— Кўлам байрамлар билан безанганидек, «Наврўз садолари» ҳам хурсандчилик тантанаси, — дейди фестивал ташкилотчиси ва бадий раҳбари Феруза Абдураҳимова. — Туман, шаҳар ва вилоятларда ўтган ҳудудий босқичларда ўқувчилар дастур асосида танланиб, энг муносиби, истеъдодли ярқ этгани республика босқичига етиб келди. Бу йил ташкилотчиларимиз сафига «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати қўшилди. Бу ҳаракатлардан мурод — ўқувчиларни рағбатлантириш, маънавий кўмак бериш қатори, уларнинг мусиқадаги билимларини мустаҳкамлаш, дидини шакллантириш, маҳорат дарслари орқали санъатдаги муҳим билимларни ўргатишдир. Консерваториядаги ўқув хоналари, орган залда ўқитувчиларимиз тайёрлаган концертни намойиш этиш орқали уларнинг назарий билимлари амалиёт билан бевосита боғланади.

Маъруза кўрик-фестивалда Ўзбекистон, Қозғистон, Тожикистон, Қирғизистондаги мактабгача таълим муассасалари, мусиқа ва санъат мактаблари, ихтисослаштирилган мусиқа мактаб-интернатлари, санъат коллежларининг миллий чоғулар оркестр ва ансамбллари иштирок этди. Катта оркестр жамоалари қаторида кичик ансамбль гуруҳларининг қатнашаётгани, шубҳасиз,

танлов кўламини кенгайтириб, чекка-чекка жойлардаги мусиқа мактабларини ҳам қамраб олади. 35 жамоадан 649 иштирокчининг ҳар бири консерватория саҳнасида содда маҳоратли эканини исботлади.

— Танловга иккинчи мартаба келишимиз, — дея таассуротларидан сўз очди Тожикистон маданият аълочиси, Хўжанд мусиқа коллежи муаллими Сайфура Жўраева. — Қардош миллатимиз, ноталаримиз бир, қўйларимиз бир-бирига уйғун. Ноталар халқларни бирлаштириб, дийдорлаштириб тураркан, болаларимизга бундай кўп овозли фестиваллар — катта мактабдир. Тўри ижро этиш сирини, чоғуларни қандай чалишни бир-бировидан кузатиб ўрганади. Муҳими, бундай танловлар халқлар ўртасида дўстликни кучайтиради, болаларни ҳамфикр бўлишга ўргатади.

Фестивалнинг илк кунини мусиқа ўқитувчилари, санъатшунослар ҳамда консерватория профессор-ўқитувчилари билан биргаликда «Чоғу ижрочилиги: муаммо ва ечимлари» мавзусида давра суҳбати ташкил этилди. Унда ҳудудлардаги мусиқа ва санъат мактабларидаги камчилик, муаммо ва муҳим масалалар хусусида устоз-мураббийлар ўз тақлифларини берди. Консерватория ўқув хоналарида дирижёрлик ва чоғу ижрочилиги бўйича маҳорат дарслари, жамоа раҳбарлари учун семинар ўтказилди.

— Кўрик-фестивалдан олган таассуротларим бир жаҳон, — дейди қозғистонлик ёш чоғулар Асен Смоғил. — Бу ерда мусиқага қанчалар юксак эътибор қаратилганлигига гувоҳ бўлдик. Бундай имконият, шароитлар бор жойда ютуқларга эришилмасдан қолмайди. Бу танлов дўстлик байрами сифатида бутун умр хотирамизда сақланиб қолади.

Фестивалда жамоалар ижросини баҳолашда маҳорат масаласига, мусиқани теран аниглаб, тингловчига етказиш салоҳиятига эътибор қаратилди.

Риштон туманидаги 21-болалар мусиқа ва санъат мактаби камонли чоғулар ансамбли, Андижон вилояти халқ таълими бошқармаси тасарруфидagi Т.Содиқов номидagi 7-мусиқага ихтисослаштирилган мактаб-интернатнинг «Шодлик» ансамбли, Андижон шаҳридаги 3-болалар мусиқа ва санъат мактабининг «Наво» оркестри, Р.Глиэр номидagi республика ихтисослаштирилган мусиқа академик лицейи оркестри, Олмаота шаҳридаги А.Жубанов номидagi ихтисослаштирилган мусиқа мактаб-интернатнинг «Жез киик» кўбизчилар ансамбли ҳамда миллий чоғулар оркестри (Қозғистон) биринчи ўринга муносиб топилди.

Ғолиблар ташкилотчилар томонидан диплом ва эсдалик совғалари билан тақдирланди.

Чарос НИЗОМИДИНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

2017-yil 29-mart, № 25 (8986)

Ижтимоий фан ўқитувчилари форумида

Таҳлил, танқид ва баҳс-мунозара асосида мавжуд муаммоларга ечим изланди

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Айтиш жоизки, жаҳонда ке- чаётган ғоявий-мафкуравий курашлар, ёшларнинг онги ва тафаккурини турли ёт ғоялар билан банд этишга интилиш- нинг кучайиб бораётгани ҳар биримизни сергаклантиради.

Мафкуравий таҳдидларга қарши курашиш учун ўғил- қизларни юксак маънавият- ли этиб тарбиялаш, уларда мустақам мафкуравий имму- нитетни шакллантиришга алоҳида эътибор қаратиш ло- зим. Фарзандларимизга ўз- лигини англашти, миллий қадрият ва аъналаримиз моҳиятини чуқур ўргатиш, эр- танги кунимизнинг муносиб эгаларини тарбиялашда умумтаълим тизимида ўқити- лаётган ижтимоий фанлар- нинг аҳамияти катта. Ушбу фанларни сифатли ўқитиш ва маънавий-маърифий ишлар- ни тизимли ташкил этиш, таълим-тарбия жараёнига янги усул ва воситаларни жо- рий этиш бугунги куннинг энг долзарб вазифаларидан.

Қорақалпоғистон Респуб- ликаси, вилоятлар, Тошкент шаҳрида фаолият юритаётган 250 нафар ўқитувчи, мето- дистлар, ҳудудий халқ таъ- лим ходимларини қайта тай- ёрлаш ва уларнинг малака- сини ошириш институтлари ҳамда олий таълим муасса- салари олимлари иштирок этган форумда ўқувчининг таълим-тарбиясида муҳим аҳамиятга эга бўлган ижти- моий фанлар таълимнинг бугунги ҳолати, мавжуд му- аммоларни бартараф этиш масалалари кенг муҳокама этилди.

Мустақиллик йилларида ушбу фанлар мазмунан тўлиқ янгилашиб, дарс соатлари ҳажми ортди. Умумтаълим тизимига ўқувчиларнинг иж- тимой, ҳуқуқий ва иқтисод- ий билим, кўникма ва ма- лакаларини юксалтирувчи янги — Ўзбекистон тарихи, дунё динлари тарихи, Ўзе- бистон давлати ва ҳуқуқий асослари, конституциявий ҳуқуқ асослари, иқтисодий билим асослари, миллий ис- тиклол ғояси: асосий тушун- ча ва тамойиллар туркумига кирувчи — одобнома, Ватан туйғуси, миллий истиклол ғояси ва маънавият асосла- ри каби фанлар жорий этил-

ди. Ушбу фанларнинг давлат таълим стандартлари, ўқув режалари ишлаб чиқилиб, улар асосида такомиллашган дарсликлар ва методик таъ- минот яратилди.

Умумтаълим мактабларида ижтимоий фанларни ўқитиш- га бугун 918 соат ажратил- ган бўлиб, бу жами фанлар- га ажратилган 9078 дарс со- атининг 10,5 фоизини таш- қил этади. Ҳар бир фаннинг сифатли ўқитилиши, бирин- чи галда ўқитувчининг мала- каси, маҳорати ва тажриба- сига боғлиқ. Бугунги кунда республикамиздаги 9680 та умумтаълим мактабида ўқу- вчиларга таълим бериб кела- ётган 390 минг нафарга яқин ўқитувчидан 6,5 фоизини иж- тимой фанлар ўқитувчилари ташкил этади. Шундай бўлса-да, мазкур йўналишда- ги юқори малакали фан ўқитувчиларига эҳтиёж катта. Форум ялпи йиғилишидаги таҳлилий-танқидий маъруза- ларда таъкидланганидек, бу- гун айрим-мактабларда иж- тимой фанларни номутахас- сис кадрлар ёки бошқа фан ўқитувчилари ўтиб келмоқда. Масалан, давлат ва ҳуқуқ асослари фанини тарихчи- лар, иқтисодий билим асо- слари фанини география ёки математика муаллимлари ўтмоқда. Бу миллий истиклол ғояси: асосий тушунча ва та- мойиллар фанига ҳам тегиш- ли. Муаллимларнинг аксари- ятига бу вазифа кўшимча юк- лама тарзида берилган. Му- тахассисларнинг хулосасига кўра, ўқитувчининг дарс юк- ламаси 1 ставкадан ошиб кетса, дарсни кўнгилдагидек ўтолмайди. Табиийки, дарс сифатидаги пугур етади.

— Бугунги кунда респуб- лика бўйича умумтаълим мак- табларида ижтимоий фанлар йўналишидаги 242 нафар му- тахассисга эҳтиёж мавжуд, — деди форумнинг ялпи йиғи- лишида сўзга чиққан Халқ таълими вазирининг ўринбо- сари Дилшод Кенжаев. — Жумладан, тарих, давлат ва ҳуқуқ асослари фанидан 122 нафар, миллий истиклол ғояси: асосий тушунча ва та- мойиллар туркумига кирувчи фанлардан эса 120 нафар мутахассис-ўқитувчи етиш- майди. Вилоятлар бўйича таҳлил қилинганда ушбу фан- лардан Тошкент, Сурхондарё,

Хоразм вилоятларида энг кўп эҳтиёж мавжудлиги кўзга ташланади. Мазкур фанлар- ни юклама тарзида ўтиб ке- лаётган ўқитувчиларда ижти- моий фанларга "иккинчи да- ражали фан" сифатида қараш кайфияти юзага келмоқда. Буни уларнинг "Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси" кўри- танловидаги иштироки, ум- мий таҳлилда малака тоифа- си ва бошқа кўрсаткичларда паст натижани қайд этаётган- да ҳам кўриш мумкин. Ма- салан, тарих ҳамда давлат ва ҳуқуқ асослари фани ўқитув- чиларининг 4,3 фоизи олий, 14,3 фоизи 1-тоифали, мил- лий истиклол ғояси ва маъ- навият асослари фани ўқитувчиларининг 1,8 фоизи олий, 10,2 фоизи 1-тоифа- ли. Худудлар кесимида энг паст кўрсаткич Сирдарё, Са- марқанд, Тошкент вилояти ва Қорақалпоғистон Республи- касида қайд этилди. Мазкур фанларни ўқитишнинг сифа- тини кўтариш учун, аввало, кадрларга бўлган эҳтиёжни тўлиқ қоплашимиз, ўқитувчи- ларнинг малака ва маҳора- тини мунтазам ошириб бо- рилишимиз зарур.

Форум ялпи йиғилишида таълим-тарбия соҳасидаги яна бир муаммо — ўқувчи ёшлар ўртасида ҳуқуқбузар- лик ва жиноятчилик, ўз жо- нига қасд қилиш ҳолатлари кузатилаётганига эътибор қаратилди. Жиноят содир эт- ган ёшлар сафи 2015 йилга нисбатан камайган бўлса-да, айрим ҳудудларда бу кўрсат- кич ортган. Ўзгилари, ҳақ- ҳуқуқ, бурч ва масъулиятни англаб улғайётган ўсмирлар- да бундай салбий ҳолатлар- ни содир этишга мойиллик бўлмайди. Демак, миллий ис- тиклол ғояси ва маънавият асослари, умуман, ижтимоий фанларни ўқитиш масаласи кундан-кун долзарб аҳамият касб этмоқда.

Ялпи йиғилиш давомида ўқувчиларда мафкуравий им- мунитетни шакллантиришда умуминсоний ва миллий қад- риятларнинг ўрни, педагогика олий таълим муассасала- рида ижтимоий фанлардан етук мутахассисларни тайёр- лашнинг долзарб масалалари, ёшларнинг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтириш- да янгича ёндашувлар, ўқув- чиларда медиамаданиятни шакллантириш масалаларига бағишланган маърузалар тингланиб, тақлиф ва тавсия- лар берилди.

Бир гуруҳ таълим фидойи- лари вазирлиқнинг тармоқ мукофотлари ва фахрий ёриқлар билан тақдирлан- ди.

Тадбир шўба йиғилишлар- ида янада қизгин давом этди. Жумладан, тарих фани- ни ўқитишнинг долзарб ва- зифаларига бағишланган шўбада Ўзбекистоннинг мустақиллик йилларида эришган ютуқларини умум- таълим фанлари мазмунига

сингдириш, Ўзбекистон ва жаҳон тарихини даврлашти- ришга янгича ёндашув, ўқув- чиларда тарихий тафаккурни ривожлантиришда виртуал экскурсиялардан фойдала- ниш, ўқувчиларни манбалар билан ишлашга ўргатишнинг самарали усуллари хусусида фикр юритилди.

"Миллий истиклол ғояси туркумига кирувчи (одобно- ма, Ватан туйғуси, миллий истиклол ғояси ва маъна- вият асослари) фанларни ўқитишнинг долзарб вазифа- лари" мавзусидаги шўба йи- гиши иштирокчилари бир кун олдин ўтказилган маҳорат дарслари ва ялпи йиғи- лишларда тажрибали олим ва мутахассислардан олган педагогик тавсия ва тақлиф- ларга оид маълумотларини янада бойитдилар. Хусусан, шўба ишида миллий ғоя туркумига кирувчи фанларни ўқитишда интерфаол таълим методлари, Ўзбекистоннинг Биринчи Президенти Ислом Каримов асарларидан фой- даланиш, ўқувчиларда фаол фуқаролик ва дахлдорлик хислатларини тарбиялаш каби йўналишларда баҳс-му- нозара олиб борилди.

— Ҳар бир дарс аввалда дунёда ва юртимизда содир бўлаётган воқеа-ҳодисаларни ўқувчиларим билан таҳлил этамиз, — дейди Зангиота ту- манидаги 35-мактабнинг миллий истиклол ғояси фани ўқитувчиси Мухаррам Мирса- идова. — Бу уларни нотўғри ахборот таъсирига тушиб қолишдан асрайди. Дарс жа- раёнида ўқувчиларга чалги- тувчи саволлар бериб, шов- шувли хабарларни етказиш- га ҳаракат қилганимда, синф жамоасининг бундай воқе- ларга нисбатан фикри шакл- лангани сабаб ахборотни таҳлил қилиб, тўғри ва нотў- рисини ажрата олади. Демак, ушбу усул миллий истиклол ғояси фани бўйича ўқувчи- ларда зарур компетенция- ларни шакллантиришда ас- сепадади. Бугунги форумда эса ёшларни ахборот хуружлари- дан асрашга оид энг илғор метод ва тажрибаларни ўзлаштирдим.

"Иқтисодий билим асосла- ри фанини ўқитишда таълим технологияларини жорий этиш масалалари" мавзуси- даги шўба йиғилиши ҳам қизгин кечди. Иштирокчилар таълим жараёнидаги айрим муаммоларга биргаликда ечим излашди. Фан олимпа- адлари учун тайёрланган масалалар мураккаб экани,

уни соддалаштириш зарурли- ги қайд этилди. Бу борадаги машғулот эса фан ўқитувчи- ларини қизгин баҳсларга чорлади. 8-, 9-синфлар учун "Иқтисодий билим асослари" дарслиги муаллифи, иқтисод фанлари доктори Эргашвой Сарқов билан мунозара да- вомида ўқитувчилар муал- лифга дарсликдаги камчи- ликлар юзасидан ўз мулоҳа- залари ва тақлифларини бил- диришди.

— Мазкур фанни ўқитиш- да иқтисодий амаллар маж- муасини яратишни амалиёт тақозо этмоқда, — дейди За- фаробод туманидаги 9-ма- ктаб ўқитувчиси Бекзод Бой- матов. — Чунки ўқувчиларга фанни содда ва ҳаётий ми- соллар ёрдамида тушунти- раскина, уларнинг билими мустақамланади, ўрганган- ларини амалда қўлай ола- ди. Бундан ташқари, фан ўқитувчиларини энг сўнгги таълимий янгиликлардан бо- хабар этувчи ва касбий ма- ҳоратини ошириб боришга кўмаклашувчи таълим порта- лини яратиш лозим.

Мақтаб директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосарлари ишлар- ни самарали ташкил этиш- даги муаммолар ва уларнинг ечимларига бағишланган йи- гишида ҳам ота-оналар мажлисларини ташкил этиш- да замонавий технологиялар, медиаресурслардан фойда- ланиш, вояга етмаганлар билан ишлашда оила-маҳалла- таълим муассасаси ҳамкор- лигини кучайтириш, ёшлар- да китобхонлик маданиятини шакллантиришда ахборот-ре- сурс марказларининг таъси- рини ошириш, тарбиявий соат ва тўғарак маш- ғулотларини самарали таш- қил этиш масалалари муҳо- кама этилди.

Республика форумида иж- тимой фанларни ўқитиш- нинг барча масалалари қам- раб олинди. Тадбирда вило- ятлардан, юртимизнинг энг чекка ҳудудларида фаолият юритаётган илғор ўқитувчи- лар иштироки таъминланган мазкур фанларни ўқитиш, машғулотлар сифат ва сама- радорлигини ошириш бора- сидаги мунозаралар ҳали худудларда давом этишидан далолатдир.

Илҳом ЖўРАЕВ,
Насиба ЭРХОҲОВА,
Феруза ХОЛМУРОДОВА,
"Ma'rifat" муҳбирлари
В.ГРАНКИН олган суратлар.

Юртимизда инновацион фаолиятни қўллаб-қувватлаш ҳамда янги юзлар, технологиялар ва лойиҳаларни амалиётга жорий этишга қаратилаётган юксак эътибор қишлоқ хўжалиги ривожига сезиларли аҳамият касб этмоқда. Бу борада Андижон қишлоқ хўжалиги институти тадқиқотчилари томонидан ишлаб чиқилган лойиҳаларнинг амалиётга кенг татбиқ этилаётгани ҳам ўз самарасини бермоқда. IX инновацион гуялар, технологиялар ва лойиҳалар ярмаркасида кўпчиликда қизиқиш уйғотган — ёмғир ва қор сувларини тўловчи (аккумуляция) қурилма ҳам институт олимлари томонидан яратилган.

Izlanish va samara

Ихтирочи талабалар қурилмаси

қишлоқ хўжалигида сув муаммосини бартараф этади

Кам сув талаб қиладиган мевали дарактлар, асосан, бодом ва хандон пистага мавсумда бир мартаба сув куйиш етарли экани ўрганилган, шунга мос равишда куз-қиш мавсумида қор ва ёмғир сувларини йиғувчи мазкур қурилма ихтиро қилинди. Ўрмон ва фермер хўжаликлари ҳамда якка тартибда деҳқончилик билан шуғулланувчиларга мўлжалланган ушбу ускуна резервуарини ер майдонининг ҳажмига қараб тайёрлаш мумкин.

Дастлаб синов тариқасида Андижон туманидаги адирликка 500 литрли резервуар ўрнатилиб, беш сотих бўш майдонда бодомзор ташкил этилди. Шундан сўнг лойиҳани оммалаштириш учун Хонобод шаҳри, Жалақудуқ тумани ва қўшни вилоятлардаги бир неча фермер хўжаликлари билан қурилmani ўрнатиш бўйича 45 миллион сўмлик шартнома имзоланди.

Йиллик ёғадиган ёмғир ва қор сувларининг миқдоридан келиб чиққан ҳолда қурилманинг конструктив параметрлари ишлаб чиқилиб, уни тайёрлашда оқ рух металидан фойдаланилди. Ўсимликларга бир хил ҳароратли сув бериш мақсадида резервуарлар муайян чуқурликка қўмилади. Сув буғланишининг олдини олиш мақсадида қопқоқлар ва махсус деталлар билан жиҳозланади, — дейди мустақил тадқиқотчи Одинахон Ҳасанова. — Мазкур лойиҳадан

кўзланган мақсад — ёмғир ва қор сувларидан самарали фойдаланишни йўлга қўйиш, автоматик бошқариш усулини қўллашдир. Одатда ёмғир ўзи билан ҳаводаги чанг ва ғуборларни ҳам олиб тушади. Маълум вақт ўтгандан сўнг ҳаво тозаланган, тоза, дистилланган сувни тўплаш мумкин. Бунда тушаётган сувни бошқа идишга йўналтириш керак.

Кейинги йилларда мазкур олий таълим муассасасидаги инновацион марказ фаолияти ривожланиб, унга аъзолар сони ва яратилаётган лойиҳалар ҳажми ҳам ортмоқда. Жаҳонгир Маматҳодиевнинг доривор магнолия ўсимлигини иқлимга мослаштириш, Ойжамол Имайдинованинг бодом кўчатини тез ривожлантириш, Достонбек Мамадалиевнинг чархпалак ҳаракатини тезлаштириб, муқобил энергия манбаини яратишга қаратилган таклифлари мутахассислар томонидан ижобий баҳоланди. Айни пайтда олимлар адири ва тоғ олди ҳудудларининг рельефи ва шароитдан келиб чиққан ҳолда турли геометрик параметрларга эга бўлган қурилмаларнинг конструкцияларини яратиш устида ишламоқда. Бу қишлоқ хўжалигида сув муаммосини бартараф этиш имконини беради.

Орифжон СИДДИКОВ,
"Ma'rifat" мухбири

Муваффақиятлар сири қулай имконият ва шароитга боғлиқ

Иқтидор ва изланиш ҳамisha ўз самарасини кўрсатган. Ўқитувчи ва мураббийларнинг сабоғини қизиқиш билан ўзлаштириб, давлатимиз томонидан яратилаётган имкониятлардан унумли фойдаланаётган Самарқанд давлат тиббиёт институти талабаси Ҳасан Иброҳимов эришган ютуқлар мисолида бунинг яққол исботини кўриш мумкин.

Barkamol avlod — mamlakat kelajagi

Иқтидорли йигит муассасада намунали ўқиш билан бирга, турли кўрик-танловлар, маънавий-маърифий тадбирларда фаол қатнашиб, диплом ва сертификатлар билан тақдирланди. Жумладан, "Орт келажаги" республика иқтидорли ёшлар кўрик-танловида унинг "Имконияти чекланганлар учун махсус тез тиббий ёрдам чақирувчи мослама" лойиҳаси юқори баҳоланиб, биринчи ўринга мунософ кўрилди. Изланувчан ва ташаббускорлиги, билим ва салоҳияти туфайли "Қамолот" стипендияти бўлди.

Ҳасан Иброҳимов республика ва халқаро миқёсдаги илмий конференцияларда ҳам фаол иштирок этмоқда. Анжуманларда илмий раҳбарлари билан бирга амалга оширган тадқиқотлари аҳамиятини илмий жиҳатдан асослаб, тиббиёт соҳаси ривожига хизмат қилувчи таклифларини тақдим қиляпти. Махаллий ҳамда хорижий нашрларда тўрт илмий мақола, етти тезис ва икки услубий кўрсатмаси чоп этилди. Хусусан, "Бронхообструктив синдромда ҳамширалик жараёни" ўқув-услубий қўлланмаси тиббиёт йўналишидаги муҳим изланиш сифатида етакчи олимлар эътирофига сазовор бўлди.

— Ҳозирги кунда "Қари ва кеска кишиларда ревматоид артрит касаллигининг кечиши ва уни даволаш хусусиятлари" мавзусида илмий изланишлар олиб бораёган, — дейди ёш тадқиқотчи. — Ревматоид артрит — бириктирувчи тўқиманинг тизимли яллиғланиши бўлиб, бу касаллик асосан 20—50 ёшли кишиларда, аксарият ҳолларда аёлларда учрайди. Дунё

аҳолиси орасида ревматоид артрит билан касалланган беморлар сони 58 миллиондан ортиқни ташкил қилади. Қашандалар чекмайдиганларга қараганда тўрт марта кўпроқ ушбу касаллик билан оғрийди. Унга чалинган беморларнинг меҳнат фаолияти сусайиб, кўпчилигида ногиронлик кузатилади. Тадқиқотларимиз давомида кексаларда ревматоид артрит касаллигининг клиник кечиш хусусиятларини ўрганиш, касалликни даволашда қўлланадиган, яллиғланишга қарши препаратларнинг таъсирчанлигини аниқлаш ва самарали даво усулларини тавсия этиш кўзда тутилган.

Мамлакатимизда кексаларга қаратилган эътибор ва гамхўрли уларнинг саломатлигини мустаҳкамлаш йўлида амалга оширилаётган эзгу ишлар туфайли мустақиллик йилларида халқимизнинг ўртача умри 67 ёшдан 73,5 ёшга, аёллар ўртасида 75,8 ёшга етди. Ҳасан Иброҳимов каби ёш тадқиқотчиларнинг илмий изланишлари пире бадавлат нуронийларнинг ёши янада узайишига хизмат қилиши шубҳасиз.

Изланувчан талаба интеллектуал салоҳияти, юртимизда ёшларга яратилган имкониятлардан унумли фойдалангани боис, 2016—2017 ўқув йилида Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат стипендиясига муносиб кўрилди. Бу эса Ҳасан Иброҳимовнинг устоз ва мураббийлари берган сабоқни пухта ўзлаштиргани, давлатимиз томонидан билдирилган юксак ишончни оқлаш учун тинимсиз изланаётгани натижасидир.

Абдухошим ЗИЁДОВ

Билимдонлар сараланган беллашув

Ўқувчиларнинг фанларга қизиқишини ошириш, иқтидорли йигит-қизларни аниқлаш, уларни касб-хунарга йўналтиришда билимлар беллашувининг аҳамияти катта бўлмоқда.

Юнусобод туманидаги 250-мактабда беллашувнинг туман босқичи ўтказилди. Худудий босқичда 1278 нафар 5—8-синф ўқувчилари ўзаро баҳсга киришди.

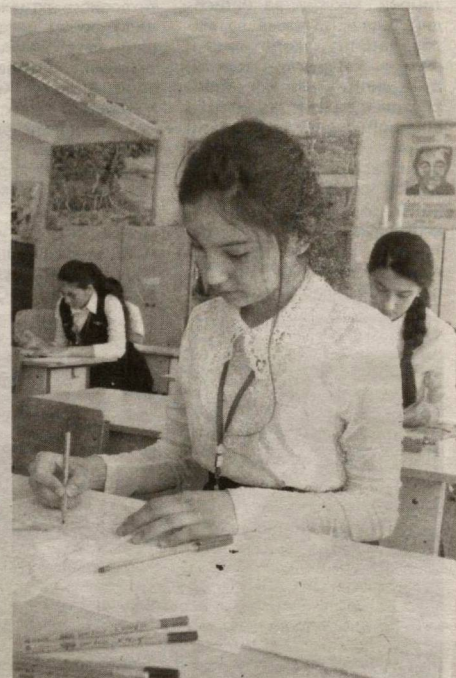
— Беллашувнинг назорат материаллари ДТС ва халқаро фан олимпиадалари талаблари асо-

сида тайёрланди, — дейди Юнусобод тумани ХТМФМТТЭБ услубчиси Орифа Каримова. — Ёзма иш ва тест синовидан ўтган ўқувчиларнинг иқтидорини кузатиб қувондик. Уларнинг билимини баҳолаб бориш мақсадида малакали мутахассис ва тажрибали ўқитувчиларни жалб этдик. Ўтган йилдагидан фарқли ўлароқ, иккинчи турда тест саволлари бештага кўпайтирилди. Яна бир ўзига хос янгилик-бу йил голиблар 76 балдан зиёд кўрсаткичга эга бўлган иқтидорли ўғил-қизлар орасидан саралаб олинди.

Шунингдек, Чилонзор туманидаги 232-мактабда ҳам 1034 нафар ўғил-қиз баҳс олиб борди. Улар 16 та фан бўйича ўзаро беллашди.

Беллашувнинг худудий босқичлари вилоятларда ҳам кўтаринки руҳда ўтмоқда. Жумладан, Наманган вилоятининг Ҳўши туманидаги 6-мактабда 1276 нафар қобилиятли ўғил-қиз билимини синовдан ўтказди. 270 нафар ҳакам уларнинг билим ва кўникмаларини баҳолаб борди.

Шоира БОЙМУРОВОВА,
Фанишер АКБАРОВ,
"Ma'rifat" мухбирлари
Б.РИЗОКУЛОВ олган суратлар.

Зуваласи заминдан

Уста истиқомат қиладиган кўхна ва миллий услубда қад ростлаган ҳовли дарвозаси очилиб, хушбичимгина ўспирин нешовз чиқди. Йўлаклар ёқалаб дид ва тартиб билан терилган узун-калта, семиз-ингичка кўзалар — ҳайратга лиммо-лим мўъжизаларга термулиб, маҳлиё бўларканман, рўпарамда кўринган уста кулол билан саломлашишга шайланаман.

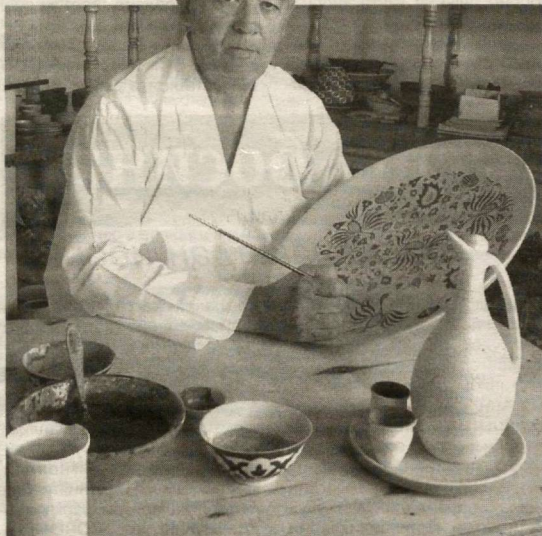
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби, «Меҳнат шухрати», «Фидокорона хизматлари учун» орденлари соҳиби Акбар Раҳимов болари — уста Салим, Карим, Олим, Муҳиддин Раҳимовлар сулоласининг бешинчи вакили, кулоллар авлодининг муносиб давомчиси. 68 баҳорни қаршилаётган уста кулоллик санъати муҳитида улғайиб, она тупроққа меҳр кўйди. Болагиданоқ отаси, Ўзбекистон халқ рассоми Муҳиддин Раҳимов устaxonасида кулоллик сирларини пухта ўрганди ва бу унинг ҳаёт йўлини белгилаб берди. У кулолликдаги ҳар бир жараён — лой тайёрлаш, пишитиш, чархда ясашиш, ранг бериш, нақш солиш санъатини мукаммал эгаллади.

Ўзбекистон Бадий академияси олтин медали соҳиби Акбар Раҳимов 1966—1971 йиллари ҳозирги Тошкент давлат техника университетининг геология факультетида ўқир экан, кулолликда қўланиладиган минерал моддалар хоссаларини чуқур ва пухта ўзлаштирди. Иқтидорли талаба миллий услубдаги хомашё минераллар хараитасини яратди. Унинг отамерос хунарга иштиёқи тобора ортиб, замонавий кулоллик услубларини ўрганиш мақсадида 1974—1979 йиллари ҳозирги Камолитдин Бехзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институти кулоллик факультетида тахсил олди.

Тошкент чинни заводи усталарига шогирд тушган талаба йигит тез орада кўпчиликнинг эътиборини қозониб, Ўзбекистон рассомлар уюшмаси аъзоллигига қабул қилинди. Институтни тамомлагач, мазкур муассасада узоқ йиллар талабаларга сабоқ берди, кўплаб шогирдлар тайёрлади. Кулолликнинг меъморий йўналишида ижод қилиб, замонавий иншоотлар учун миллий рухдаги деворий сопол безаклар, фавора ва хона печларни яратган уста йўқлиб бораётган қадимий услубларни қайта тиклаш йўлида ҳамон изланади. Акбар Раҳимов эраמידан аввалги III—I асрлар силликланган қизғиш нафис Кушон кулоллиги, Сомонийлар давридаги сирланган Афросиёб кулоллиги услублари бўйича туркум асарлар яратди. Археологик қазилмаларда топилган сопол бўлакчаларини бутлаб, ажодларимиз турмуш тарзига хос буюмлар ясаб келмоқда.

Кўза — мўъжиза

Халқ оғзаки ижодининг нодир намунаси — «Етти жин» эртаги асосида 1976 йили суратта олинган фильм сюжети барчамизга яхши таниш. Жинларнинг ҳар қандай макру ҳийласини софдиллик, ҳалол меҳнат, бурчга садоқат, касб-корига муҳаббат билан енгган кулол йигит тимсолида чина-

кам ўзбек ўғлини гавдалантирилган. Хунарманд киши ёвузлик ва ичи қоралиқдан йироқ. Қалби пок инсонга яхшиликнинг эшиклари очилади. Кўза образига згулик гоёси сингдирилган. Айниқса, ундаги нақшлар тилсими сир-синаотга бой.

— Кўхна сопол буюмлар сиртига асосан эзгу тилак ва истаклар битилган, — дейди тажрибали уста кулол Акбар Раҳимов. — Чунки бу буюмлар кундалик турмушда ишлатилгани боис, уларга оятларни туширишни усталар ноҳиоз деб билади. Баъзан хунармандлар ёки оддий аҳоли ўртасида сопол буюм яширин маълумот алмаштириш воситаси ҳам бўлган. Бирок архитектура ёдгорликлари — қадимий буюмларнинг аксариятида узоқ умр, сиҳат-саломатлик, бахт-саодат, оқ йўл мазмунидagi тилаклар акс этган. Сафар чоғи бу идишлар карвоний нано-қазо, хавф-хатардан асрайди, деб қаралган.

Суҳбатдошимнинг ўйчан юзига тетиклик ва табассум оралади, зўр иштиёқ билан мени ўз қадрдон ижодий устaxonаси сари бошлади.

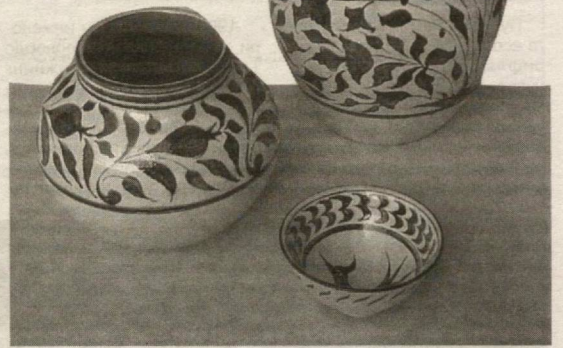
Устанинг ажодлари ижод қилган бу табарруқ маскан тўртта асосий бўлимни ўз ичига олган. Қиравершида қайта нафар йигит-қиз лой тайёрлаш ва чархда буюм ясаш билан машғул. Ишнинг бисмиллоси шу ердан бошланади. Самарқанддаги Кониғил тепалигидан олинган тупроқ, етарлича сув ва қамиш попуғидан ҳосил бўлган лой бир неча ойлаб тоза ва очик ҳавода муайян ҳароратда тиндирилади. Обитобиға келган қоримшадан айланма чарх ёрдамида санъат асари ҳосил бўлишини томоша қилиш кишига чинакам завқ бағишлайди. Дарвоза олдида бизни кўтиб олган касб-корига мезбон — Шохруҳбек ака-опаларига дастёр. У — суло-

Hunarmandlik hikmati

ланинг еттинчи давомчиси.

Навбатдаги бўлимда яримтайёр маҳсулотга ранг ва безак берилиб, истеъмолга тўла ярқли буюмга айлан-тирилади. Сопол яратиш

хунармандлик фаолиятига доир «Ўзбекистон кулоллари» мавзусида 5 қисмдан иборат туркум фильм суратга олинди. Бу эса ўтмиш ва замонадош кулоллар технологиясини кейинги авлодларга безавол етказиш, уни янада ривожлантиришга қаратилгани билан аҳамиятлидир. Илмий ва ижодий фаолиятга кенг имкон берувчи бу бўлимдан ёш тадқиқотчи ва изланувчан талабалар қадами узилмайди. Хонани безаб турган асарлар сулола етакчилари томонидан тўпланган бўлиб, улар орасида турли хорижий мамлакат нашрлари талайгина. Бу манбаларда ўзга давлатлар кулоллик санъати моҳияти, тарихи билан ҳам танишиш мумкин.

Ниҳоят, кўрғазма залиға кирсангиз, сизни ҳайрат қуршаб олади. Иккинчи бўлимда яратилган энг сара асарлар ана шу экспозицияни ташкил этади. Айримлари эса 300 дан ортқ ижодий асар жамланган залда ҳар йили икки маротаба Раҳимовлар сулоласининг янги асарлари аънавий тарзда намойиш этилмоқда.

Ўзбекистон Бадий академиясининг ҳақиқий аъзоси Акбар Раҳимов бир неча йиллардан бери Париж, Бонн, Целле, Токио, Каго, Истанбул, Москва, Санкт-Петербург шаҳарларида шахсий кўрғазма-ла Раҳимовлар сулоласининг янги асарлари аънавий тарзда намойиш этилмоқда. Устанинг мўъжизагина ижодхонаси «Минг бир чирок», «Шарқона нақш ва безаклар сеҳри», «Ўзбекистон кулолчилиги: аънавий технологиялар ва материаллар», «Нақш, шакл ва мазмун», «Тошдаги илк суратлар — замонавий кулолликда», «Аънава ва замонавийлик: қошинкорлик санъатиға янғича назар» сингари халқро кўрғазма ҳамда кулолларнинг илмий-амалий семинарлариға мезбонлик қилган. Устaxonаға бундан бир неча йил аввал кўплаб нуфузли хорижлик меҳмонлар, жумладан, БМТнинг собиқ Бош қотиби Кофи Аннан, ЮНЕСКОнинг 1999—2009 йиллардаги бош директори Коичиро Мацууро жаноблари келганини Акбар Раҳимов мамнуният билан эслайди.

«Қирққиз» қиёси

Кўзалар шаклиға эътибор берганмисиз? Бош ва охири

қисми туртиб чиққан, «бел»и ботиқ — дилбар аёл қиёфасини эслатади. Кулолликда «Қирққиз» қадимги ривоятлар ифодасида яратилган туркум композиция ҳисобланади. Ривоятда келтирилишича, бир мамлакат подшоҳининг қирқ қизи бўлиб, улар ақлу фаросат, ҳусну тароватда бир-биридан қолишмас, ўзаро аҳлиноқ ашар экан. Бу парирўйларнинг етти иқлимда ошику беқарорлари кўп бўлиб, уларна мол-давлат, зўравонлик билан эришиш истагида ёнар экан. Дафъатан юртға ана шу ёвуз мақсадда бостириб келган ёв шоҳни асирға тушириб, қизларини қамалға олибди. Ноилоҳ қолган қизлар ёлғиз Парвардигорға ёлвориб, тошға айлантириб қўйишини сўрабди. Ноласи кўкка етган парипайкарлар мўъжиза рўй бериб, ўзлари хоҳлагандай қирқта тошға айланбди-қолибди.

— «Қирққиз» композициядаги ҳар бир қиз тимсолидаги кўза қиёси бетақдор, — дейди сулоланнинг олтинчи вакили, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими Алишер Раҳимов. — Масалан, анор гуллари акс этган мана бу кўза «Бахт» белгисидир. Нақшларини сўзана гулдан синтез қилиб яратганмиз. Айримлари ўтган асрнинг 60-йилларида бобомиз Муҳиддин Раҳимов томонидан тикланган II аср иғнали кулолчилигиға таалуқли. Мазнавий меросимизнинг муҳим бўлагини сақлаб қолиш мақсадида бу йўналишни ҳозир ҳам давом эттириб келаямиз.

Археология кулоллар учун гоғлар манбаи саналади. XVIII аср «Гули даста» услубини сулола давомчилари айнан археологик топилмалар ёрдамида тиклади. Уста Кушон даври услуби мануалари Самарқанднинг Кониғил тепалигидаги тупроқдан бунёд бўлганини аниқлади. Қадимги кулолликнинг асосий қисми Сомонийлар давриға тегишли бўлиб, унинг намунасида «Минг бир чирок» композицияси дунёға келди. Сополдан ясалган кўхна мойчирок ва замонавий чироклар ўзига хос шўля таратиб, хонани ёритиб туради. Миллий коллекцияларнинг асосий қисми Афросиёбға дахлдордир.

(Давами 16-бетда.)

Bilasizmi?

кич, машинани бошқариш учун алоҳида-алоҳида, яъни бир неча пультадан фойдаланишга тўғри келиши одамларга ёқмай қолди. Буни қарангки, тиниб-тинчимас олимлар бу «глобал муаммо»нинг чорасини ҳам топишди — қисқа фурсат давом этган самарали илмий изланишлардан сўнг электр жиҳозлари сотиладиган дўконларда янги қурилма — универсал пультадан пайдо бўлди.

Бир дона қурилмага жо «қобилият»лар

Универсал пульта ҳақида бугун кўпчилик аниқ тасаввурга эга. У масофадан бошқариш пультанинг бир тури бўлиб, бир неча маиший қурилмаларни бошқариши учун хизмат қилади. Оддий пультадан фарқи равишда у алоҳида маҳсулот сифатида ишлаб чиқарилади. Шу боис у кўпинча электрон қурилмалардан алоҳида харид қилинади.

Универсал пульта ишлаб чиқаришнинг турли технологиялари мавжуд. Бунга аксарият ҳолларда нарҳади фарқлар сабаб бўлади. Арзонроқ пульта чегараланган вазифаларинигина бажариб, қиммати бундай чекланишдан мустасно. Ахир пультанинг бекамму кўст ишлаши ва қўлбўй қурилма билан «сузлашуви»ни таъминлаш мураккаб иш. Шунга қарамай, масофадан бошқариш пульталарнинг аксарияти учун ягона махсус микросхема қўлланилади.

Маиший электрон воситалар учун яратилган универсал пульта тугмали кичик қурилма ва 0,75—1,4 микрон тўлқин узунлигида тарқалувчи, инфрақизил нурлар билан қувватланадиган батареядан иборат бўлади. Ёруғлик қурилмадан фойдаланган вақтда аниқлашнига қарамай, уни инсон кўзи билан кўришнинг имкони йўқ.

Маълумки, универсал пульта нисбатан кўпроқ тугмалардан ташкил топади. Бундай пульталарнинг элементлар жамланмаси ёқиб, ўчириш, ўзгартириш ва қурилма танлаш, назорат қилиш каби тугмалардан иборат. Одатда, универсал бошқарув пульта таркибидан телевизор, видеомагнитофон, DVD, рақамли телевидение, уй аудиотехникаси ва бошқалар жой олади. Айрим масофадан бошқарувчи универсал пульталар ёрдамида ҳатто телефон кўнгирақларини ҳам амалга ошириш имконияти мавжуд экан.

Яратилган ҳар бир техника ёки қурилма инсон манфаатларига хизмат қилиши лозим. Олимларнинг, илм оламининг муштарак мақсади ҳам шундай аслида. Биз фойдаланадиган техника воситалари қанча қулай ва тезкор бўлса, иш самараси шунча юқори бўлади. Вақт ва кучни тешажа имкон туғилади. Аммо бундай ихтиролардан фойдаланишимиз салбий бўёқларимиз ортиси, касаллик рўйхати «кенгайиши»га сабабчи бўлиб қолмаслиги зарур. Чунки пульта инсонни ҳаракатсиз ҳаёт тарзига одатлантириб қўймоқда. Яшаш эса, аввало ҳаракат эканини унутмасак бўлди.

Ирода ТОШМАТОВА
тайёрлади.

Барчамизга таниш, турли кўриниш ва ҳажмдаги масофадан бошқариш имкониятига эга пульталар замонавий техник қурилмаларнинг илк авлоди сифатида пайдо бўлган. Ушанда телевизор ёхуд бошқа ускуналарни масофадан туриб, пульта ёрдамида осонгина бошқариш мумкинлиги, «тараққиёт асри» остонасида турган инсонлар учун қутилмаган янгилик эди.

Пульта илмий манбаларга асосланиб, оддийгина таърифлаш ўринли. Хусусан, пульта — бу электрон аппарат ва ускуналарни масофадан туриб бошқариш имконини берувчи қурилма. Кичик қутилма шаклидаги пульта электрон схема ҳамда бошқариш туг-

1903 йилда испан инженери ва математиги Леонардо Торрес Кеведо Парижнинг «Телекино» фанлар академиясига электромагнит тўқинлар орқали буйруқ бажарилган роботни тақдим этди. Олим мазкур илмий янгилиги учун шу йилнинг ўзидаёқ

бориб, уларни ўзига «ипсиз» боғлаб олди.

1955 йилда техника бозорига симсиз, фотоэлементга йўналтирилган ёруғлик нури-

ши ўз навбатида масофадан бошқариладиган пульталарнинг анча мураккаб турлари яратилишига асос бўлди. Унга қадар ишлаб чиқарилган пульталарнинг аксарияти, чегараланган вазифалар тизимидан иборат эди. Улар фақат олдинги ва кейинги каналга олиш ҳамда товушни баланд, паст қилиш имкониятига эга эди.

Орадан ўн йил ўтиб, «Apple» ходими Стивен Возняк «CL9» компаниясига асос солди.

Марҳамат, пульта ни босинг!

Аммо унутманг — ҳаёт ҳаракатдан иборат

маларидан иборат. Биз деярли ҳар куни ойнаи жаҳон қаршисига жойлашарканмиз, ушбу қурилмадан фойдаланамиз. Қолаверса, атрофимизни ўраб турган маиший электрон қурилмаларнинг аксарияти пульта ёрдамида бошқарилади.

Аммо булар кичик бир мисол, ҳолос. Аслини олганда, пультанинг аҳамияти катта-катта объектлар, аппарат ва механизмларнинг мобил объектлари (самолёт, космик кема ва бошқалар), ишлаб чиқариш жараёнлари, алоқа тизимлари ҳамда ҳавфсизлик техникаларини масофадан туриб бошқаришда янада яққол намоён бўлади.

Пульта илк авлодлари

Масофадан бошқариш пульта ҳақида сўз борганида, кўпчилигимизнинг ҳаёлимизга, биринчи навбатда, шубҳасиз, телевизор пульта келади. Бироқ қурилманинг илк кўриниши ва вазифаси бизнинг тасаввуримиздагидан ўзгачароқ бўлган экан.

1898 йилда Медисон-Сквер-Гардендаги электр маҳсулотлари кўргазмасида Никола Тесла ўзи яратган радиобошқарув қайиғини омма эътиборига ҳавола этади. Ушбу кашфиётини «телеавтомат» деб номлаган ихтирочи қурилма учун шу йилнинг ўзида патент олган. Айтиш жоизки, «телеавтомат» масофадан бошқариш пультанинг биринчи намунаси эди. Олим ўз кашфиётини намойиш этаркан, фурсати келиб, унинг инсоният ҳаётига нақадар тез қириб боришини тасаввур қилган бўлса, ажаб эмас.

Франция, Испания, Буюк Британия ва АҚШда патент олишга эришди. 1906 йилда Торрес ўз ихтиросини қирол ва халойиқ қаршисига тантанавор тарзда намойиш этишга аҳд қилди. Кемада туриб, пульта ёрдамида қайиқни бошқарган ихтирочи йиғилганларни хайратга солди. Ҳатто уни инсу жинслар билан мулоқотга киришадиган жодугарга, сеҳргарга чиқарганлар ҳам бўлди. Шундай майда-чуйда воқеликларга эътибор бермай, изланишларини давом эттирган мутахассис, кейинчалик, «Телекино»ни масофадан бошқариладиган қурилмасла ва сув снрядига мослаштиришга уринди, аммо моддий етишмовчилик файли лойиҳа амалга ошмай қолди.

1932 йилда аэропланнинг масофадан бошқариладиган биринчи модели ишлаб чиқилди. Иккинчи жаҳон уруши йилларида масофадан бошқаришнинг ўзига хос қулайликлари ва имкониятлари, айниқса қудратли давлатларга қўл келди. Хусусан, немисларнинг ер-хаво Вассерфаль ракеталари айнан шу тизим ёрдамида бошқарилгани маълум.

«Zenith Space Commander 500»

Ўтган асрнинг 50-йиллари бошида нихоят, телевизор пульта ихтиро қилинди. Ушбу қурилма муаллифи Америка Қўшма Штатларининг «Zenith Radio Corporation» ходими Южин Полли эди. Аммо ўша пайтдаги илк масофадан бошқариш пульталари телевизорларга кабель билан боғланган. Кейинчалик эса пульта аста-секинлик билан инсонлар ҳаётига чуқурроқ кириб

да ишлайдиган «Flashmatic» пульта пайдо бўлди. Бироқ бу маҳсулот ишлаб чиқарувчи жамоага омад келтирмади. Механизм мукамал яратилмагани боис фотоэлемент пультадаги нурни бошқа нурлардан ажрата олмасди. Айниқса, пультанинг фақат аниқ нуқтага йўналтирилгандагина ишлаши фойдаланувчи учун бир қатор қийинчиликларни юзага келтирди. Ундан кўра, ўрнидан туриб, телевизорнинг ўзидан канални ўзгартириш осонроқ эди...

«Zenith Space Commander 600»

1956 йилда асли австриялик бўлган, АҚШда яшаб ижод қилган олим Роберт Адлер симсиз «Zenith Space Commander 600» пульта ни яратди. Ихтирочи канални ўзгартириш ёки телевизор овозини кўтариш ишорасини йўллаш учун ультраотушдан фойдаланди. Пульта тугмаси босилганда, товуш пластинага урилган ва жараёнда ҳар бир пластина ўзининг алоҳида товуш тезлигини топар, телевизор схемаси эса бу шовкинни илгарди ва шовкин орқали берилган буйруқни бажарди. Олим пульта ни яратишда инсон ҳис қила олмайдиган (аммо итлар сезади), электр токи ва тебранувчи тезлик билан «озикланадиган» пьезоэлектрик кристалли транзистордан фойдаланди.

Пультада худди ўша тезликка мосланган микрофон, яъни овоз кучайтиргич ҳам бўлган. Бундай транзисторни қўллаш, ўз навбатида, арзон пульталарни ишлаб чиқариш имкониятини юзага келтирди. Эътиборлиси, ишлаб чиқаришнинг бундай усули ҳам камчиликлардан ҳоли бўлмади. Муаммо шундаки, «Zenith Space Commander 600» пульта оддий шовкинда ҳам ишлаб келарди. Ҳатто шундай ҳолатлар бўлганки, ўйинчоқ ксилофон (ёғочдан ясалган чанг)нинг товуши телевизор каналларини ўзгартириб юборган. Чунки ксилофон сигналлари пульта сигналлари билан мос келиб қолганди.

Ўтган асрнинг 70-йиллари охирида «BBC» компаниясида телематнинг пайдо бўли-

Компания мақсади бир неча қурилмаларни идора этишга мўлжалланган масофадан бошқариш пульталарини яратиш эди. Нихоят, 1987 йилнинг кузида «CORE» модули намойиш этилди. Қатор афзалликларга эга янги маҳсулот турли қурилмалар сигналларини «ёдлаб олиш» имконияти билан қолганларидан фарқ қилади. Шунингдек, «CORE» модулининг ўзига ўрнатилган соат ёрдамида маълум вазифаларни белгиланган вақтда бажариш хусусияти фойдаланувчилар эътиборини тортиди. Бу ҳали ҳаммаси эмас. Биласизми, янги модель компьютерга улашиб, янгиланган дастур коди юкланган биринчи пульта эди.

Шунга қарамай, «CL9» компанияси маҳсулоти катта бозорда ўз ўрнини тополмади. Мураккаб тузилишга эга «CORE» пульталарни ишлаштириш ва унинг буйруқларини ўзгартириш оддий фойдаланувчилар учун анча қийин эди. Юқоридаги камчиликлар сабаб охир-оқибат «CL9» фаолияти тўхтатилди. Кейинчалик унинг ходимларидан бири «Celadon» номи билан юриштиладиган янги компанияга асос солди.

Нихоят, ер кўрасида XXI аср — техника тараққиётининг «олтин даври» бошланди. Асримиш бошиданок замонавий техника ақл бовар қилмас даражада ривожланиб кетди. Электрон қурилмалар ҳар бир хонадонга, ҳатто дунёнинг чекка ҳудудларига ҳам етиб борди. Бугун замонавий уйлардаги ҳар бир буюмини масофадан туриб, пульталар ёрдамида бошқариш — одадий ҳол. Муҳими, маиший электроқурилмалар уй бекалари ишини енгиллаштириб, вақтдан ютиш имконини берди.

Афсуски, бу электрон қурилма ва аппаратларга тобеликни ҳам оширмоқда. Замонавий техника имкониятлари кенгайгани сари инсонлар эринчоқ, ялқов ва бефарқ бўлиб бормоқда. Вақт ўтиши билан қулайлик ва тезкорликдан боши айланиб қолган кишилар янада кўпрогини исташади. Энди бир қанча электроқурилма, масалан, уй кинотеатри, совутич, музлат-

2017-yil 29-mart, № 25 (8986)

«ТИТАНИК» ҚОЛДИҚЛАРИ ХАВФ ОСТИДА

1912 йили чўкиб кетган афсонавий «Титаник» кемаси тобора океан тубига ғарқ бўлмоқда. Дастлаб ҳалокатнинг аниқ жойи маълум эмасди. Кейин эса у топилди, бироқ кема қолдиқларининг ҳолати ёмонлашаётгани аниқланди.

«National Geographic» манбасида маълум қилинишича, олимлар «Титаник» қолдиқлари яна 20 йилдан сўнг буткул йўқ бўлиб кетишини тахмин қилмоқда. Кема бўлақлари 3750 метр чуқурликка чўккан. Лайнернинг иккита асосий қисмидан ташқари ўн минглаб майдонга бўлақлари эса океан тубидаги 4,8x8 километр майдонга сочилиб кетган.

Сувдан минглаб артефактлар чиқариб олинди, ammo йирик бўлақларни сув тубидан олиб чиқишнинг иложи бўлмади. 1991 йилдаёқ кема бўлақларини ўرғанаётиб, олимлар улар микроорганизмлар ҳаёт фаолияти маҳсулотларидан иборат қатлам билан ва кўп қаватли занг билан қопланганини аниқлаган, бу қалинлик доимий равишда ортиб бормоқда.

Кема корпуси ва унинг атрофида 24 хил турдаги умуртқасиз ҳайвонлар ва 4 турдаги балиқ яшайди. Шуларнинг 12 тури металл ва ёғоч конструкцияларни фаоллик билан емириб бормоқда. Уни бутунлай йўққа чиқарувчи асосий омил эса, бунгача фанга номаълум бўлган ва лайнер шарафига номланган, «Halomonas titanicae» бактерияси деб топилган. Айнан у кема қолдиқларининг катта қисмини емираётгани аниқланган.

АСТМА САБАБЛАРИДАН БИРИ АНИҚЛАНДИ

Норвегия техника ва табиий фанлар университети олимлари астма — нафас сиқиш хасталиги камуёқ одамларда меърида ухлайдиганларга нисбатан кўпроқ ривожланишини аниқлади. Илмий изланиш натижалари «European Respiratory Journal» нашрида эълон қилинди.

Олимлар 11 йил фарқ билан бир хил одамларда ўтказилган иккита алоҳида тиббий сўронома маълумотларини ўзаро солиштириб, таҳлил қилди. Аниқланишича, 1-сўрономада уйку борасида сурункали муаммоларга дуч келишини билдирган иштирокчилар кечаси қийналмасдан ухлаб қоладиган ва эрталаб қийинчиликсиз уйғонадиганларга қараганда кейинги йилларда 65 фоиз кўп астмага учраган.

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларига кўра, дунё аҳолисининг 3 фоиздан кўпроги (235 миллион одам) астмадан азият чекади. Астма нафас йўлларида сурункали касаллиги бўлиб, ҳозирча уни даволашнинг йўли топилмаган. Бу хасталикка йўлққан беморлар нафас олиш билан боғлиқ муаммодан ташқари, бронхлар сиқилиши сабабли ўткир нафас сиқилиши хуружга ҳам дучор бўлади. Шу боис тез-тез касалликни енгиллаштирувчи дори воситалари қабул қилишга мажбур.

Астма биринчи галда мазкур касалликка мойил одамларда уйку бузилишига сабаб бўлади, деган фикр бор эди. Эътиборlisi, олимлар тескари қонуният, яъни уйқусизлик ҳам астма келтириб чиқариши мумкинлигига амин бўлди.

Илмий иш ҳаммуаллифларидан бири Бен Брамptonнинг таъкидлашича, астма нима учун айнан кечаси бемалол ухлай олмайдиганларга зиён етказиши тафсилотлари хусусида аниқ хулоса чиқаришга шошилмаган маъқул. Брамpton ва унинг ҳамкасблари тадқиқот методологиясига кўпроқ эътибор қаратган ва хатоларни камайтиришга ҳаракат қилган. Шу сабабли 1-сўрономага нафас олишда муаммоси бор беморлар жалб этилмаган.

«Уйқусизлик организмда яллиғланиш жараёнини уйғотадиган ва астма келтириб чиқариши мумкин бўлган метаболик ўзгаришларга олиб келишини биламиз. Бироқ шунга қарамай, хулоса чиқаришдан аввал бу масалани чуқурроқ ўрганишимиз лозим», дейди олим.

ЯШАРТИРУВЧИ ПРЕПАРАТ ЯРАТИЛДИ

Эразм Роттердам номидаги Нидерландия университети тиббий маркази олимлари сиқонларда қаришга қарши препаратни муваффақиятли синовдан ўтказгани ҳақидаги мақола «Cell» журналида босилди.

Инсон ёши ўтгани сайин тўқималарида қарийтган ҳужайралар йиғилиб қолади. Олимларнинг фикрича, улар артрит ва диабет касаллиқларининг ривожланишига туртки беради. Нидерландиялик олимлар фикрича, яқинда яратилган «яшартирувчи эликсир» тўқималарни бундай ҳужайралардан тозалайди. Бу эса қариш жараёнини маълум муддат тўхта-тиш имконини беради. Гап шундаки, эликсир таркибидаги пептид препарати таъсирида қариган ҳужайралар ўз-ўзини нобуд қилади.

Препарат кўп яшаган сиқонларда синалганидан кейин уларнинг жисмоний чидамлилиги ошган. Тадқиқотчилар кемирувчилар асосий вақтини гилдиракдек ҳаракатланиб ўтказганини таъкидлади. Бундан ташқари, эликсир қабул қилган олимворлар синов вақтида босиб ўтган масофа қарийб икки баробарга ошган. Олимлар жараёнда сиқонларнинг ички органлари фаолияти яшилганини ҳам қайд этди.

Тадқиқот муаллифлари мазкур кашфиёт беморларнинг саратон билан курашишида самара бериши мумкинлигини айтишмоқда. Шу боис кейинги босқичда уни инсонларда синов қилиш чоралари ишлаб чиқилади.

Дилшод РЎЗИҚУЛОВ тайёрлади.

Reklama va e'lon

ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ УНИВЕРСИТЕТИ ОЛИМПИАДАСИ

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети ва Ўзбекистон Республикаси истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш «Улуғбек» жамғармаси ҳамкорликда 2017 йил апрель-май ойлари давомида **математика, физика, биология ва кимё фанларидан** умумтаълим мактабларининг битирувчи синфлари ҳамда академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари ўртасида **университет олимпиадалари** ўтказилишини маълум қилди.

Университет олимпиадалари куйидаги ҳудудлар кесимида олий таълим муассасаларида ташкил этилади:

— Самарқанд, Навоий, Бухоро вилоятлари бўйича **Самарқанд давлат университетида 2017 йил 8 апрель кунини;**

— Қашқадарё, Сурхондарё вилоятлари бўйича **Қарши давлат университетида 2017 йил 15 апрель кунини;**

— Наманган, Андижон, Фарғона вилоятлари бўйича **Кўкон давлат педагогика институтинида 2017 йил 22 апрель кунини;**

— Тошкент шаҳри ва Тошкент, Сирдарё, Жиззах вилоятлари бўйича **Ўзбекистон Миллий университетида 2017 йил 29 апрель кунини;**

— Хоразм вилояти бўйича **Урганч давлат университетида 2017 йил 6 май кунини.**

— Қорақалпоғистон Республикаси бўйича **Қорақалпоқ давлат университетида 2017 йил 8 май кунини.**

Университет олимпиадаларида умумтаълим мактаблари ҳамда академик лицей ва касб-хунар кол-

лежларидан иштирок этиб, худудлар бўйича 1-, 2-, 3-ўринларга сазовор бўлган ўқувчилар Ўзбекистон Республикаси истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш «Улуғбек» жамғармаси томонидан моддий ва маънавий рағбатлантирилади.

Шунингдек, голиблар Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети томонидан ташкил этиладиган ёзи мактаб ўқув-семинарига таклиф этилади.

Шошилинг! Ўз иқтидорингиз ва билимингизни синов қилинг!

Мурожаат учун манзил: Тошкент шаҳри, Талабалар шаҳарчаси, Ўзбекистон Миллий университети, иқтидорли талабалар билан ишлаш бўлими. Тел: (0-371) 246-59-12. Рўйхатдан ўтиш учун электрон манзил: jaloliddin_manaviyat@mail.ru.

Хатарлардан холи яшанг

Аксарият ёшлар хоналарнинг ис сази билан тўлиши натижасида рўй беради. Шу боис уй шароитида табиий газдан фойдаланиладиган ошхона ва унга ёндош хоналарни тез-тез шамоллатиб туриш мақсадга мувофиқ.

Шунингдек, корхоналарда, автоуоллар паркларида янги бўялган, ўткир хидли ускуналар қизиқ, ҳавони заҳарлаши мумкин. Айниқса, портловчи газлар таркибида 50—60 фоизгача ис газини бўлишини унутмаслик керак.

Ис сази инсон организмга нафас аъзолари орқали таъсир кўрсатади. Оқибатда тўқималарнинг кислород таъсир хусусияти кескин сустайиб, ўлим ҳолатига олиб келиши мумкин. Хона ҳароратида ис газининг атиги 0,1 концентрацияси инсон организмни учун хавfli ҳисобланади. Шу каби турли хавф-хатарлардан хушёр ва огоҳ яшаш ўз қўлимизда. Хушёрлик ва эътиборни сустайтирмасак, юзга келиши мумкин бўлган фожианинг олдини олган бўламиз.

Ф.САЙДУЛЛАЕВ, 12-ҲЕҲО 24-ҲЕҲК катта инспектори, сержант

М.МИРЗАБЕКОВ, 12-ҲЕҲО 26-ҲЕҲК инспектори, сержант

ЁШ МАТЕМАТИКЛАР МАКТАБИГА МАРҲАМАТ!

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети «Ёш математиклар мактаби»-да умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари, олий таълим муассасалари талабалари ўртасида **математика фанидан мунтазам масофавий олимпиадалар ўтказилмоқда. Масофавий олимпиадаларда иштирок этиш учун ms.puu.uz сайти орқали рўйхатдан ўтишингизни сўраймиз.**

Шунингдек, ҳар ҳафтанинг жума кунини соат 15:00 да ЎЗМУ математика факультети биносида ўқувчи ва талабаларни республика ва халқаро олимпиадаларга тайёрлаш мақсадида «Ёш математиклар мактаби» ўқув-семинари ташкил этилди.

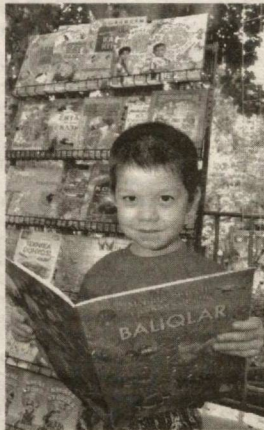
Батафсил маълумот учун ms.puu.uz сайтига ёки Telegram ижтимоий тармоғидаги @ms_puu расмий манзилимизга мурожаат қилишингиз мумкин.

E-mail: yoshmatematiklar@mail.ru.

Телефонлар: (0-371) 246-02-30, (+99897) 705-97-76.

Китобнинг кудратини

Болаликда суйиб ўқилган китобларнинг завқи бўлакча, икир-чикир тафсилотига хотирага муҳрланади. Мен болаликда севиб ўқиган "Қутлуғ қон", "Ўқитувчи", "Қирқ қиз", "Робинзон Крузо", "Гекл-берри Финнинг бошидан кечирганлари", "Сўна", "Фаргона тонг отгунча" каби асарларни сира унутмайман. Ажабо, бизни мутолаага биров жиддийроқ ундамасдиям... Китобга меҳр, ихлос табиий бир истақ, шекилли. Уззу кун китоблардан бош кўтармаганими кўрган онам раҳматли: "Ҳадеб китобга ти-

килавермай, ишларингни қилсанг-чи!" дея танбех берарди гохи.

Болаликда ўқиган китоблардаги гаройиб воқеаларгина эмас, ўша китобларни қандай ҳолатларда ўқиганим, қанчалик таъсирланганим ҳам эсимда. Масалан, "Қутлуғ қон" романининг сўнгги саҳифаларини – Йўлчининг ўлими тасвирланган жойларини юм-юм йиғлаб тугатганим. Ўшанда онам кечки овқатга атала пиширгандилар. Шунчалик қуонибманки, ҳатто томоғимдан атала ҳам ўтмади. Китобнинг кудратини қаранг-а...

Бир куни йўналишда юрадиган таксида кетаётгандим. Хайдовчи "Йўл ҳақини узатворинглари!" деди йўлидан кўз узмай. Йўловчилар чўнтакларини бирин-кетин қовлашга тушдилар. Ўнг томонимда ўтирган ёшгина қиз сумкачасини қайта-қайта титкилар, асабийлашар, бир кизариб, бир оқарарди. Ёнидаги йигит "Нима гап?" дегандек ажабланиб қараб қўйди.

– Пулим бошқа сумкамда қолиб кетибди-ку, энди нима қилдим?! – деди қиз дув кизариб.
– Майли, хижолат бўлманг, мен тўлайман, – йигит "икки кишига" дея пул узатди.

– Вой, сизни ҳам овора қилдим-а?! Раҳмат, катта раҳмат! – қиз астойдил миннатдорлигини айтарди.
– Э, арзимади...

Йўловчиларнинг кўпи йигитнинг ҳиматини алқагандек мамнун қарашар, фақат орқадаги семиз хотингина негадир қовоғини уйганча хўмрайиб ўтирарди.

Навбатдаги бекатга яқинлашганда қиз тушишга чоғланиб, ўрнидан қўзғалди. Йигитга "Хайр, яхши қолинг! Раҳмат, яна бир марта" дея жилмайиб қўйди. Йигит били-

нар-билинмас бош ирғади. Қиз машинадан тушиши ҳамон ҳалиги семиз хотин:

– Мен бу қизни жуда яхши биламан. Фирт алдоқчи, фарибгар...

– Йўғ-э?! – деди кимдир.

– Бировни билмай туриб ёмонлаш яхшимас, хола! – орага қўшилди боғия пул берган йигит.

Қиз ҳали машинадан узоқлашмаган эди. Ногоҳ бекатда турган дугонасини кўриб қолиб, "Нозима!" деди суюниб. Сўнг машина эшигини очиб, хайдовчидан:

– Шошмай туринг, хозир, – дея илтимо қилди.

– Мана, олинг! Раҳмат! – деди йигитга дугонасидан олган пулни шоша-пиша узатиб.

– Э, қўявермайсизми, арзимаган нарса...

– Йўқ-йўқ, олинг!

Машина жойидан секин-аста силжиди. Йигит ҳам йиманибми, ҳадеганда пулни олмагани учун хайдовчининг тоқати тугаб, тутақди.

– Э бўлди-да энди, ёпинг эшикни!

Қиз ноилож пулни олдинги қаторда ўтирган йўловчига ташлаб, эшикни ёпди.

Йўлдаги воқеа

Болакай ва қушча

– И-е, ким билан гаплашяпсан, ўғлим?

Бола ёнига ярим ўгири-либ, қўлида музқаймоқ ушлаб турган отасини кўрди. "Йўқ, ўзим..." деди секин.

Отанинги кўзи ўлик қушчага тушди. Дарҳол унга қўлини чўзди.

– Ушлама! Буни ташлаш керак!

– Йўқ-йўқ, тегманг! – бола полапонини бало-қазодан асраётган она қушдек бутун гавдаси билан қушчани тўсиб олди.

– Қушчага раҳминг келаяптими? – деди ота қулиб.
– Майли, буям ёмон эмас. Аммо табиатда аввали ва охири бор. Бу қушчанинги ҳам умри битган экан, ўлиб қопти. Бошингни қотириб ўтирма.

– Лекин ўлмаслиги ҳам мумкин эди-ку?! – бола қушчанинги жонсиз танасини силаб-сийпаб, отасига қаради.
– Кимдир қасддан ўлдирган бўлса-чи?

– Ажали етса, ҳамма жонли нарсанинги куни битади. – Ота "Одам ҳам ўлади" де-

моқчи эдию, айтолмади, ўғлининг мурғак қалбини аяди.

– Отажон, бу қушча ўзи ўлмаганга ўхшайди.

– Қаердан била қолдинг?

– Қушча жуда чиройли экан. Қаранг...

Ота қушчага синчиклаб разм солди. Қушча шу туришча ҳам чиройли, кўркам эди.

– Оббо сен-эй! – ота ўғлининг гапларидан завқланди. – Галинги тўғрига ўхшайди. Ҳаётда чиройли нарсаларнинг ишқибози, қушандаси кўп. Катта бўлсанг, тушуниб олаверсан, ҳў!

Бола отасининг нима демоқчилигини яхши тушунмади. Яна қушчасига маъюс қараб қолди.

– Ха, тур энди, музқаймоғинг эриб кетаяпти.

– Йўқ, егим келмаяпти... Болакай яна ўша алфозда, мукка тушиб, қушчани силаб-сийпар, атрофдаги кий-чув, бақир-чақирларга сира парво қилмасди...

Шодмон ОТАБЕК

Ёз кунларининг бири...

Дўстим билан йўл четида гаплашиб тургандик. Кўчанимиз охирида яшайдиган бир отахон ёнимизга келди. Саломимизга алик олгач, дўстимга гап қотди:

– Анваржон, тунов куни савоб иш қилибсиз, отангизга раҳмат! Содикжон айтиб қолди. Кўп яшанг!

Отахон бизни тарк этгач, "Қандай савоб?" деганда дўстимга саволомуз юзландим. У аввалига орадаги сукутни қирқмай, ён-атрофга аланглади. Сўнг менга қараб нигоҳимдаги сўроқни уққандек гап бошлади.

Ариқ ёнида

– Тунов куни ҳовлидаги экинларни сўғориш учун ташқарилладим. Вақт алламаҳал. Биласан, томорқамизга бир неча ҳовли оралаб сув келади. Тўрт уй наридаги қўшнимиз бор-ку, – Содикжон, унинг ҳовлиси ёнидан ўтаётсам, ўғли билан қизчаси йиғлаб: "Дадажон, жон дада, оймини урушманг" деб ялинаётган экан. Юрагим увушиб кетди. Энди кўрсанг, отаси болаларининг ёлворишига ҳам қарамай, аёлига шунақанги зарда қилардики, овози кўчага эшитилди.

Эр-хотиннинг орасига эси кетган тушибди, дермиди. Бир муддат қараб қолдим. Лекин бордим. Гўдакларнинг овозига чидолмадим, жўра. Дарвоза томон йўналаяпману, нима дейман, қандай ажратаман деб ўйлайман. Шунда... Содикжон аканинги қирақашлиги эсимга тушди. "Бир жойга бориб келайлик", деб ҳамсоямни чалғитиш мақсадида "Содикжон ака"лаб бақира бошладим. Чақиргим жанжал тугашига сабаб бўлишидан умид қилгандек, болалар "Дадажон, дадажон, сизни биров чақираяпти", деди бирваракайга.

Кўшним эса:

– Чиқмаскан деб айтинглар, – дея дўриллади.

Эшитган бўлсам-да, ўзимни эшитмаганга солиб, остонада қақириб туравердим. Ишқонда осилиб турган тунчироқ ёруғида мени таниган қизалоқ: "Анвай амаки, дадам аямди уйишяпти" деб йиғламсиради. Юрагим баттар увушди. Бу гал дарвозани қаттиқроқ тақиллатиб, дадил овозда чақира бошладим. Ноилож қолган Содикжон ака дарвозани очибок:

– Нима гап? – деди саломимга алик ҳам олмасдан.

– Бу ёққа чиқинг, гап бор.

– Хозир, – деди ёқинқирамай, ичкарига кирди-да, эгнига эски чопонини кўндириб чиқди.

Кўшним чиққунча уйдан имкон қадар узоқроққа бориб турдим. Зора, шу бир-икки қадам ҳовуридан туширса уни. Ёз бўлгани билан ҳаво бироз салқин эди. Тун ярида безовта қилганимдан хижолат эканимни айтиб, уни ҳовли тўридаги ариқ тарафга бошладим. Дадасининг узоқлашганини кўрган болалар дарров онаси олдига чолиб кириб кетди.

– Нима гап? – деб қатъий сўз қотди кўшни.

Гапни нимадан бошлашни билмай, яна ҳол сўрашда давом этдим.

– Ишингиз яхшими, кўчада кўринмай қолдингиз, машинангиз юраяптими?

– Ҳм, яхши. Юриб турибди. Ҳўш, нима гап?

– Айтгандай, – гўё тўсатдан айтар гапи ёдига тушган кишидек тараддулдандим. – Икки-уч кундан кейин шаҳарга чиқмайсизми, кекса тоғамни кўриб келсам, дегандим. – Икки-уч кундан кейин... Кўрамиз.

Кўшнимни шаштидан тушириш мақсадида ўй этагидagi экинларни сўғораётганимни, ҳосилнинг ўтган йилга қараганда яхшилигини гапирдим. Ёз оқшомларининг салқини таъсир қилдимми, ҳарқалай, Содикжон ака бироз юмшади. Пайтдан фойдаланиб, нима гаплигини сўрадим.

– Э, Анваржон! Тинчлик, арзимаган гап. Ишдан чарчаб келганингда биргина гап асабни кўзгаб юборар экан. Қанийди, хотин зоти бир гапдан қолса. Миянги кизиб, одам жажлга эрк бераркан-да, ука.

Ариқ ёнида икки кўшни бир муддат жим қолдик. Сув жилдирашидан маъно уқишга бел боғлаган одамдек, ариқдан кўз узмаймиз. Уйга қайтишга хозирланиб турган пайтим мақсадимни айтдим.

– Содикжон ака, хафа бўлмайсиз, асли сизда ҳеч қандай ишим йўқ эди. Ховлингиз тўридан сув ёқалаб ўтаётгандим. Баланд-баланд бақираётганинги эшитиб тўхтадим. Болаларингизнинг йиғлаётганини кўриб, ўтиб кетолмадим. Ёлгон гапириб бўлса-да, сизни чалғитмоқчи эдим. Жаҳл ёмон-да, ака.

– Галингизда жон бор, кўшни. Жаҳлда нималар қилиб қўйганингни билмай қолсан. Агар ҳозир келиб қолмаганингида...

Содикжон аканинги гапи ичида қолди. Чуқур ух тортиди. Ҳўшлашдим, жўнадим. Ортга ўгирилсам, кўшним қўлларини кўксига чалиштирганча ариққа қараб, ўйчан турарди. Бор гап шу.

Бу пайт эса ҳалиги раҳмат айтган отахон уйи томон секин одимлаб борарди.

Асомиддин АҲМЕДОВ,
Бахмал туманидаги 44-мактаб ўқитувчиси

2017-yil 29-mart, № 25 (8986)

Спортчи қизларга муносиб туҳфа

Умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-хунар коллежларининг спорт билан мунтазам шуғулланувчи ўқувчи қизларига Президент совғаси — спорт либослари ҳар йили анъанавий тарзда топшириляпти. Бундай эътибор ва ғамхўрликдан баҳраманд бўлаётган қизлар янада юксак марралар сари интилади.

Хусусан, яқинда Кўштепа туманидаги Қоражида қишлоғида фойдаланишга топширилган болалар ва ўсмирлар спорт мактабида 6 ёшдан 15 ёшгача бўлган 700 га яқин спортчи қизга миллий услубда тайёрланган спорт либослари тантанали топширилди.

Тадбирда туман ҳокими ўринбосари, туман хотин-қизлар кўмитаси раиси Д.Мўйдинова,

туман ХТМФМТТЭБ мудирини Н.Ҳожиакбаров, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси бош мутахассиси Э.Усмонов, туман «Ёшлик» жисмоний тарбия ва спорт жамияти раиси Ф.Аҳмаджонов ва бошқалар иштирок этиб, мамлакатимизда болалар спортини ривожлантириш, аynиқса қишлоқ жойларда қизларни спортга кенг

жалб этиш, уларни кўллаб-қувватлаш ва рағбатлантиришга алоҳида эътибор қаратилаётганини таъкидлади. Бу эса ўқувчи-ёшларда спорт билан шуғулланишга бўлган иштиёқни янада ошириб, уларнинг халқаро мусобақаларда ғалаба қозониши, юрт шаънини улуғлашида муҳим омил бўлмоқда.

Тадбир сўнгида санъат усталари ва ёш спортчилар ўз чиқишларини намойиш этди.

Асадулло РАҲМИДДИНОВ,
Кўштепа туманидаги
38-мактабнинг
жисмоний тарбия фани
ўқитувчиси

ҲАКАМ ХАТОСИНИ ТЎҒРИЛАДИ

Мексиканинг «Монаркас Морелия» ва «Америка» клублари ўртасида ўтказилаётган ўртоқлик учрашувида бош ҳакам ўз қарорини ўзгартиришга мажбур бўлди, дея хабар берилди «Resumenes FUT» манбасида.

«Монаркас» жамоаси ҳужумчиси Луис Габриэль Рей ҳакамдан пенальтини бекор қилишини сўраган. Чиндан ҳам, матчиинг 33-дақиқасида «Америка» жарима майдончасида содир бўлган баҳсли ҳолатда дарвозага йўналтирилган зарбани ҳимоячи кўли эмас, балки бели билан қайтариб юборганди. Ҳакам ҳужумчининг гувоҳлигига таяниб, ўз қарорини ўзгартирди. Аммо шунга қарамай, яқунда «Америка» 2:0 ҳисобида ғалаба қозondi.

«ҚАРИЯ»ЛАР МУШТЛАШУВИ

Бокс бўйича оғир вазн тоифасида собиқ жаҳон чемпиони, америкалик Эвандер Холифилд нигериялик Бола Аҳмад Тинубуга қарши кўргазмали мусобақа ўтказиши ҳақида «BoxingScene» да ёзилди.

54 ёшли собиқ спортчи ва 65 ёшли собиқ губернатор (Лагос штати) жанги шу йилнинг 25 май кунини ўтказилади. Лагос мезбонлик қиладиган мазкур томошадан тушган пуллар хайрия тариқасида Африкадаги муҳитни соғломлаштириш ишларига хусусан, болаларда учрайдиган аутизм, ОИТС ва бошқа руҳий касалликлар муолажаларига сарфланади.

2015 йилнинг май ойида Холифилд худди шундай жангда 68 ёшли америкалик сиёсатчи Митта Ромни енганди.

ПОРТУГАЛЛАР ЕТАКЧИ

«France Football» журналида 2016/2017 йилги мавсумда футбол оламида энг кўп пул тўланган футболчи ва мураббийлар ҳақида маълумот берилди.

Футболчилар рейтингини «Реал»нинг португалиялик ҳужумчиси Криштиану Роналду 87,5 млн евро билан етакчилик қилмоқда. Кейинги ўринда аргентиналик футболчи Лионель Месси жойлашган. «Барса» жамоаси ҳужумчиси 76,5 млн евро топибди. Кучли учликдан Мессининг бразилиялик клубдоши Неймар да Силва Сантос Жуниор (55,5 млн евро) жой олди.

Мураббийлар рейтингини «Манчестер Юнайтед» клуби устози, португалиялик Жозе Моуринью (28 млн евро) бошқарапти. Италиялик Марчело Липпи (23,5 млн) ва Лоран Блан (20 млн) учликка кирган.

НЕМИС ЖАМОАСИНИ НЕМИС ЕНГДИ

«Формула-1» бўйича Австралида кечган жорий мавсумнинг илк Гран-присида «Ferrari» жамоаси пойгачиси, германиялик Себастьян Феттель ғалаба қозонгани ҳақида «Лента» да хабар берилди.

Мельбурн шаҳрида ташкил этилган мусобақада С.Феттель белгиланган масофани 1 соат 24 дақиқа ва 11,670 сонияда босиб ўтишга эришди. Ундан кейин Британиялик таникли пойгачи, бир кун олдин ўтган квалификация голиби Льюис Хэмилтон («Mercedes») маррага етиб келган бўлса, 3-ўрин унинг жамоадoshi Валтери Боттасга насиб этди.

Галдаги Гран-при Хитойда 7—9 апрель кунлари ўтказилади.

БУФФОН 1000- «ДОВОН»ДАН ЎТДИ

«Ювентус» ва Италия терма жамоаси дарвозабони Жанлуижи Буффон ўз фаолиятидаги 1000-учрашувини «ЖЧ-2018» саралаш мусобақасида Албания терма жамоасига қарши ўтказди.

«Лента.ру»да келтирилишича, таникли голкипернинг юбилей матчи терма жамоа либосидаги 168-учрашуви бўлди. Шунингдек, у «Ювентус»да 612 ва «Парма»да 220 та баҳс ўтказган.

Бундан ташқари, Буффон европалик футболчилар орасида терма жамоа билан энг кўп майдонга тушган рекордчига айланди. У испаниялик Икер Касильяс ва латвиялик Виталий Астафьев (167та учрашув)ни ортда қолдирди.

З.ХОЛОВ тайёрлади.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги раҳбарияти ва жамоаси халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари Бахтиёр Данияровга онаси

ЗАЙНАБ аянинг

вафоти муносабати билан таъзия билдиради.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази раҳбарияти ва касаба уюшмаси кўмитаси Янги авлод дарсликлари ва қўлланмаларини яратиш ва улар билан таъминлашни ташкил этиш бўлими бош мутахассиси Фахриддин Абдимўминовга падари бузруквор

ЭРГАШ отанинг

вафоти муносабати билан таъзия билдиради.

Болаларнинг дўстлик ва бирдамлик байрами

А.П.Хлебущкина номидаги 22-меҳрибонлик ўйи соғломлаштириш мажмуасида Тошкент шаҳридаги меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари ўртасида Наврўз байрами муносабати билан спорт мусобақаси ўтказилди.

Тадбирда сўзга чиққанлар мамлакатимизда ёш авлодни ҳар томонлама баркамол этиб вояга етказишга алоҳида эътибор қаратилаётгани, ёшларимиз эса яратилган имкониятлардан оқилона фойдаланиб, муваффақиятга эришаётганини таъкидлади.

Мусобақада пойтахтимиздаги 21-, 22-, 23- ва 30-меҳрибонлик уйларида 160 нафардан ортққ ўғил-қиз қатнашди. Улар футбол, волейбол, стол тенниси, армрестлинг, енгил атлетика, шахмат, шашка ҳамда қисқа масофага югуриш бўйича ўз имкониятини синовдан ўтказди. Беллашув бош ҳаками, Чилонзор тумани ХТМФМТТЭБ жисмоний тарбия услубчиси Шўҳрат Қўчқоровнинг таъкидлашича, тарбияланувчиларни жисмонан ривожлантириш ва маҳоратини ошириш мақсадла-

рига қаратилган бундай беллашувлар ҳар йили анъанавий тарзда ўтказилади ва болажонларнинг ўзаро бирдамлик ва аҳиллик байрамига айланади.

— Шахмат бўйича жаҳон чемпиони Шамсиддин Воҳидов ва жаҳон чемпионати совриндори Баҳора Абдусатторовадан совға олганидан бениҳоя хурсандман, — деди беллашувнинг шахмат йўналиши голиби, пойтахтимиздаги 22-меҳрибонлик ўйи тарбияланувчиси Жаҳонгир Очилов. — Бу эса мени келгусида ўз устимда мунтазам ишлаб, юртимиз доврғини дунёга ёйишга ундайди.

Мусобақа юзасидан барча иштирокчиларга ташкилотчиларнинг кубок ва медаллари, диплом ҳамда эсдалик совғалари берилди.

Дилшод РЎЗИКУЛОВ,
«Ma'rifat» мухбири
Бурхон РИЗОКУЛОВ олган сурат.

Айём шукуҳи

— Ўнг қўлимда Mashrab полвон, chapimda Bobur полвон, — баковул кураги ерга тегмас икки ўғлон, мактабнинг 9-синф ўқувчиларини даврага танитгач, беллашув бoshланди.

— Йигитнинг ори минг йилки, ҳалол кураш, — давранинг кийқириги, навқирон ўсмирларнинг кўллаб-қувватлови устма-уст жаранглайди.

Пойтахтимизнинг Чилонзор туманидаги 181-умумтаълим мактабида «Ўлкамизга хуш келдинг, Баҳор!» мавзусида ўтказилган байрам тадбири ана шундай билаги кучга тўла полвонлар курашидан варрақлар сайли, баҳорий таомлар танловию бетақорор куй-қўшиқларга уланиб кетди.

— Таълим муассасамизда ташкил этилган «Театр», «Она

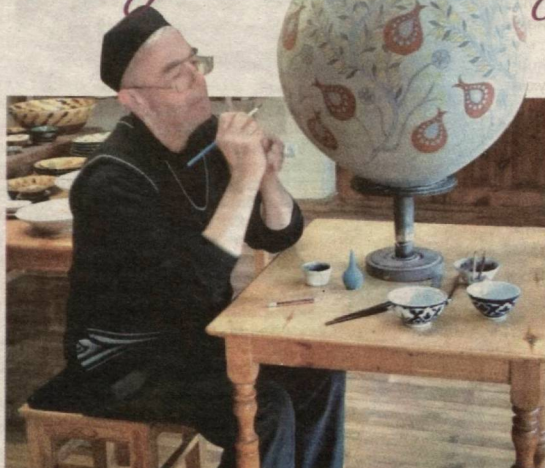

тилим — жону дилим», «Рақс» тўғараги аъзолари ижросида кўкламнинг шоҳ айёми — Наврўз байрамини ўзгача тадорик билан нишонлаймиз, — дейди мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Дилором Жалилова. — Шунингдек, ўқувчилар иштирокида ту-

манимиздаги «Кўтарма» маҳалласида истиқомат қилувчи ёлғиз кексалар, боқувчисини йўқотган оилаларни байрамона совға-саломлар билан йўқлади. Уй юмушларида кўмаклашиб, дуоларини олдик.

Д.РЎЗИКУЛОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Зуваласи залимдан

(Давоми. Боши 11-бетда.)

Хоразм воҳасидаги Калтаминор маданияти, Сурхондарёдаги Сополлитепа неолит давридаёқ хунармандликнинг дастлабки муҳим тармоғи — сопол буюмлар ясашга киришилганидан далолат беради. Милоддан аввалги II асрдан бошлаб хунармандлик буюмлари савдосида Буюк ипак йўли муҳим роль ўйнаган. Кулолларимизнинг қўл меҳнати ёрдамида яратилган маҳсулотлар Европа бозорларида юқори баҳоланган. Бухоро, Самарканд, Қўқон, Хива, Тошкент сингари Ўрта Осиёнинг йирик хунармандлик марказларида сопол буюмлар технология-

си янада такомиллашди. Хусусан, XIX асрнинг 60-йилларида Хивада хунармандликнинг 27 тури ривожланган бўлса, шаҳар бозорларида хунармандларнинг 556 дўкони олдисотди билан шуғулланган. 2528 хўжалик хунарманд бўлган.

— Собиқ Иттифоқ даври, жумладан, 1960 йили бутун кулоллар стандарт маҳсулот яратишга мажбур қилинди, — дея эслайди уста Акбар Раҳимов. — Муайян бир ҳудуддан кимёвий бўёқ келса, бошқаси хомашё келтиришга масъул эди. Табиий бўёқ ишлатиш мумкин бўлмаган. Бир хил маҳсулотнинг кимга ҳам кераги бор? Янги услубларни яратиш

ҳуқуқидан маҳрум қилиндик. Кулоллик мактаблари фаолияти қатағонга учрагани менда ҳамон афсуснадомат уйғотади. Истиқлол йилларида ўзбек миллий хунармандчилиги раванқига алоҳида эътибор қаратилаётир, усталарнинг эркин ижод қилишига ҳеч қандай монелик йўқ.

Хунармандлик марказлари ва уларнинг худудлари ўзгарди, яъни айримлари унутилиб, янгилари пайдо бўлмоқда. Ишлаб чиқариш технологияси, нақш, колоритдаги ўзига хослик ва малака тўлалигича сақланиб, уни бойитиб бориш кулолликдаги энг муҳим талаб бўлиб қолди. Бу борада ўз ижо-

Болаларбон тажриба

дий услуби ва дастхатига эга, умрбоқий аънаналарни узвий давом эттириб келаётган уста Акбар Раҳимов мактаби ёш кулолларни ўрганишга, изланишга ундайди.

2014 йилдан буён ҳар йили Акбар Раҳимов меҳрибонлик уйлари, махсус мактаб-интернатлар, Шайхонтоҳур туманидаги 141 90-, 60-умумтаълим мактабларининг 250 нафардан ортиқ тарбияланувчи ва ўқувчиларини ўз устахонасига таклиф этиб, кулоллик бўйича уч кунлик маҳорат дарси, сопол ўйинчоқлар фестивалини ўтказди.

— Даставвал мозаика бўйича ишласак, кейинги кун «Келаҳақдаги уйимизни биргаликда ясаймиз» мавзусида сопол плитага архитектуравий сурат солишни ўргатамиз. Сўнгги кун мустақил равишда тайёр лойдан ўйинчоқ машина, самолёт, ҳайвон ва жониворлар ясаб, тез кунда кўргазмага қўямиз. «Болалар тасаввурларидаги сопол ўйинчоқлар», «Нақшлар жилоси», «Ўтмиш мероси», «Буюк ипак йўли», «Муқаддас замин», «Бахт қушлари», «Давомли парвоз» мавзусидаги кўргазмаларда катта ёшлилар ҳаёлан болаликка қайтади. Ҳар бир бола ўзи ясаган буюмни уйига олиб кетади, — дейди уста. — Бола яратган илк ижод намунасини бир умр эҳтиётлаб сақлайди.

Моҳир устанинг сопол буюмлари нақш чизгиларига бой, мафтункор, нозик ва нафис. Табиий хомашё — она замин зуваласидан тайёрланадиган сопол буюмларга қараб, беихтиёр табиат инъоми ва инсон зақосига таҳсин айтасиз.

Дилшод РЎЗИҚУЛОВ,
«Ma'rifat» муҳбири

Ma'rifat

TA'SIS

ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Bosh muharrir Abdusamat RAHIMOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga
olingan. Indeks: 149, 150. Г-315. Tirajı 58165.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — 233-50-55;
kotihiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

ISSN 2010-6436

«Ma'rifat» dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga
oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqriz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxonada manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'ZA yakuni — 01.25 Topshirildi — 02.50

MANZILIMIZ:
100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:
Malohat TOSHOVA, Faxriddin RAHIMOV.
Navbatchi muharrir:
Rayhona XO'JAYEVA.
Navbatchi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

1 2 3 4 5 6